TUNTURILATU

LAPINKÄVIJÄIN LEHTI • JULKAISIJA TUNTURILATU RY • N:o 1/1984

PUHEENJOHTAJAN TÄHDENVÄLEJÄ

Tunturiladun 38. toimintavuosi on alkanut hyvissä merkeissä. Kerrankin on todella luminen talvi latulaisten hiihtää ja virkistäytyä kaiken aikaa säilyneissä ihanneolosuhteissa. Tämän saimme kokea myös Turun ''erämaassa'' logilaisten järjestämällä talvipäivillämme. Luonto oli talven pehmeydessään sykähdyttävä. Kiitokset Tunturikerho Login kaikille puuhamiehille ja -naisille. Komeisiin, erämaisiin raameihin oli sovitettu aidon tunturihenkinen tapahtuma, jossa saimme yli satapäisenä joukkona sekä mitellä erätaidoissa ja -tiedoissa että nauttia rehdistä ja tunnelmallisesta yhdessäolosta. Seuraaville talvipäiville vain enemmän perikuntaa mukaan ja ehkä myös lasten omaa erityisohjelmaa!

*

Näin keväällä ajtuksissa liikkuu tietysti susiviikko ja Lapin keväiset hanget sekä varmasti kesän päätapahtumaksi muodostuvat saunatalkoot Kiisalla. Saamme kolmanteenkin tukikohtaamme pienen neljän hengen saunan ja pienet varastotilat, joten ''tunturihelmestämme'' tulee entistä viehkeämpi palveluiltaan. Kiisan sijaintiahan vaarojen taskussa on ihailtu kaikkien kävijöiden suilla. Joten reipasta talkoomieltä ja kesäinen keino kohden Tenon laaksoa.

*

Merkittävänä toiminnallisena uudistuksena pidän sitä, että esiin heitetty idea Lapin tukikohtiemme hoidon uskomisesta kerhojen haltuun parivuotiskausiksi on saanut vastakaikua. Sekä Susikyrö että Susitalas on annettu kerhojen ''vastuulle'', ja näin varmistettu sekä kiinteistöjemme valvonta että niiden käytön tehostuminen. Hoitavalla kerholla tai kerhoparilla ei tietysti tule olemaan yksinoikeutta tukikohtien käyttöön, vaan se säilyy entiseen tapaan meillä kaikilla avaimenhaltijoilla, mutta kerhot saavat ''korvaukseksi'' mahdollisuuden järjestää nimikkoviikot hoitokohteissaan. Näin voimme jakaa palstojemme hoitovastuuta säilyttäen kuitenkin johdon Huttuspekan käsissä.

*

Vähin erin alkaa myös mielessä ja suunnitelmissa heijastella parin vuoden kuluttua vietettävä 40-vuotisjuhlamme ja merkkivuotemme ohjelma. Juhlavuosihan vaatii jo luonteensa puolesta Tunturiladun perusarvojen ja -tavoitteiden läpikäymistä ja punnitsemista. Samalla meidän tulisi tarkastella, millaisessa maailmassa elämme ja millaisia palveluja se edellyttäisi Tunturiladulta jäsenistölle.

Kun koko yhteiskuntamme on viime vuosikymmenen aikana tähdännyt voimakkaasti tuloksellisuuden, tavoitteisuuden ja niitä tukevien järjestelmien kehittämiseen, elämänsisältömme vaatisi tasapainottuakseen myös uusien ''pehmeiden'' arvojen korostamista. Tarvitsemme tässä ristiaallokossa entistä kipeämmin myös omien henkilökohtaisten toiminta-ajatusten ja elämänasenteidemme selkiinnyttämistä sekä omien psyykkisten tarpeittemme tuntemista ja tukemista. Ehkä psyyke henkisten voimavarojemme lähtökohtana ja kirvoittajana niin työ kuin vapaa-ajan toiminnassamme on jälleen tulossa muotiin. Näyttää selvästi siltä, että elämämme kokonaisuus ja tällöin myöskin vapaa-aikanamme arvot, inhimillisyys, kulttuuri ja ''hyvät harrastukset'' koetaan tärkeiksi.

Maailma on jälleen kääntymässä sille kyljelleen, jolla tajutaan, että vanha hokemamme '' lapinhulluus on mielenterveyttä'' on täyttä totta, ja että tarvitsemme Lapin tarjoamaa tasapainottumista ehkä enemmän kuin koskaan aikaisemmin

*

Mitä sitten voisimme Tunturiladun piirissä tehdä uusien arvojen edistämiseksi. Ensinnäkin juhlavuosi tarjoaa puitteet ja hyvän syyn kehittää ja uudistaa toimintamuotojamme ja palvelujamme. Tarvitsemme erilaisia yhteisiä tilaisuuksia, esimerkiksi ''ison'' tempauksen, joka toinen kuukausi koko juhlavuoden aikana,jolloin kuitenkin omien jäsenten liikkeelle saannin tulisi olla tärkeämpää kuin ulosnäkymisen.

Toiseksi voisimme ottaa perinteisen ''tunturihengen '' vaalimisen erityistavoitteeksemme. Eikä tätäkään toteutettaisi niin, että kertoisimme muille, mitä tunturihenki edellyttää lapinkävijältä, vaan jakamalla yhdessä iloa erän kokemisesta, kunnon kohoamisesta, vaativienkin haasteiden vastaanottam
pienen toveripiirin ystävyydestä
hen jäsentymisestä. Kerhojen t
nan ja kaikkien muiden yhteist
suuksien mukanaan tuoma virk
liittyneenä Lapin luonnon ja
muodon säilymiseen tähtäävä
nisteluun tukisi tehokkaimmi
tunturihengen säilymistä

Juhlavuotemme ohjelmast
vastaamaan Tunturiladun jo
kokonaisuudessaan sille alistet
tyistyöryhmien tukemana. T
dun perinteiden mukaisesti ku
ko jäsenkunnan, kerhot ja er
mukaan suunnittelemaan ja sit
naan toteuttamaan juhlavu
tempauksia. Kertokaa ohjelm
tanne ja toteuttamistuk
lisuuksistanne omille kerhoil
suoraan Tunturiladun joht
jäsenille. Eiköhön yhdessä saa
tetuksi juhlavuosi sen arvon v
tavalla.

*

Eipä sitten muuta kuin hienoa kevättä ja hupaisaa kesää jalolle tunturilatupoppoolle.

Antero Tarvainen

Ykin silta I pukin nosto v. 1964. Oikealla sillan suunnittelija Yrjö Pitkänen. Kuva: Brita Saloriutta

20 vuoden takaa

Tulevan kesän elokuussa on kulunut 20 vuotta kun Ykin ensimmäinen polkusilta rakennettiin Ivalon joen yli Kultalan lähellä.

Kannatinvaijereiden varassa riippuvan sillan oli suunnitellut ja sen pystytystyön johtanut Tunturiladun silloinen puheenjohtaja Yrjö Pitkänen. Rakennustyöhön osallistui 40 tunturilatulaista, joista vielä monet ovat mukana Tunturiladun eri toiminnoissa.

Metsähallitus oli hankkinut tarvittavat puutavarat, Kesko lahjoituksena vaijerit ja muut rautatarvikkeet, sekä eri liikkeet lahjoituksena muonatarvikkeet talkoolaisten muonitusta varten. Tunturiladun puolesta tuli sillan suunnitelmat ja työpanos pystytystyössä.

Siltatyö oli mittava silloin vielä nuorelle Tunturiladulle, mutta Ykin ammattitaidolla ja isällisellä ohjauksella työ edistyi ripeästi. Kun yhdeksäs työpäivä oli illassa, oli siltakin valmis. Kultalan alapuolella olevan saaren kautta johdettu, kolmen hirsipukin varaan rakennettu vaijerisilta oli nyt retkeilijöiden ja muidenkin alueella liikkuvien käytettävissä.

Suomen Ladun Kiilopään tukikohta oli aloittanut toimintansa. Tarvittiin Lapin retkeittejä, joiden lähtö- ja paluupaikka olisi Kiilopää. Yki Pitkäsen kuningasajatuksena oli Inarin itäpuolitse Utsjoelle ja sieltä edelleen Pais-, Muotka- ja Lemmenjoentuntureiden kautta Kultalaan, sekä edelleen Kiilopäälle johtavan retkireitin aikaansaaminen. Runsasvetinen Ivalonjoki oli sulan aikana vaikeasti ylitettävissä, joten polkusillan rakentaminen tänne Kultalan läheisyyteen katsottiin tarpeelliseksi.

Pian tämä retkireitin tärkeä ylityspaikka katkesi. Kevään 1966 nostattama ennätystulva kokosi jääpadon polkusillan yläpuolelle ja lauetessaan pyyhkäisi sillan rakenteet mukaansa. Vain katkenneet kannatinvaijerit jäivät ankkuripultteihin kiinni.

Tieto sillan tuhoutumisesta oli raskas isku Tunturiladun johdolle ja pystytystyöhön osallistuneille talkoolaisille. Todettiin, että Lapin keväiset luonnonvoimat ovat arvaamattomat ja ehkä niitä vastaan ei tarpeeksi varauduttu.

Johtokunnan esityksestä Tunturiladun vuosikokous päätti, että Ykinsilta rakennetaan uudelleen ja sopivammalle paikalle. Yki Pitkänen kävi tiedustelemassa uuden rakennuspaikan ja teki uudet rakennussuunnitelmat.

Vajaassa viikossa heinä-elokuun vaihteessa 1968 kohosi uusi Ykinsilta Saunakosken ylle. Silta on yksiaukkoinen, entistä pitempi ja entistä korkeammalla. Ykin johdolla työhön osallistui 49 tunturilatulaista.

PH.

TUNTURIKERHOJEN

TUNTURI-LATU r.y.

●JOHTOKUNTA

puheenjohtaja
Antero Tarvainen, puh. 90-898791
varapuheenjohtaja
Yrjö Suuniittu

jäsenet: Anna-Liisa Hietala, Pertti Holopainen, Pekka Huttunen, Antti Karlin, Uolevi Mättö, Alpo Mäntynen, Raimo Niklander
sihteeri: Anja Huhtala Laajakoskentie, 48720 Kymi, puh. t. 952-63100, k. 81354
rahastonhoitaja: Anneli Peltonen Karhusuontie 90 G 23 00780 Hki 78 puh. 90-356432 (iltaisin)
jäsenkortistonhoitaja: Eva Jägerskiöld Mannerheimintie 44 A 16 00260 Helsinki 26, puh. 90-442917
kirjanpitäjä: Vappu Hietala Kylätie 2 A 15 00300 Helsinki 30, puh. k. 90-573745
kuva-arkistonhoitaja, Erkki J. Tolvanen Tapolanrinne 10 01760 Vantaa 76, puh. 90-897656
postilähetykset ja juoksevat raha-asiat: Elvi Zveygberg, Suomen Ladun toimisto Fabianinkatu 7 00130 Helsinki 13 puh. 90-170101
TL:n tilit: jäsenmaksutili SYP Katajanokka 206621-20620, muut maksut SYP Katajanokka 206620-67085, tai postisiirtotili 135 33-1

●JÄSENLEHTI

Tunturilatu, vastaava toimittaja: Antero Tarvainen
toimitussihteeri: Uolevi Mättö Erkylänkatu 21 as 4 05820 Hyvinkää 2, puh. 914-28901 (iltaisin)
lehtitoimikunta: Pauli Hakulinen, Anja Pajunen

●KIINTEISTÖT

Susikyrö — Enontekiö
Susi-Talas — Inari
Susi-Kiisa — Utsjoki
Kärrikaltio — Inkoo (Kavtsin hallinnassa)
Rakennuspäällikkö: Pekka Huttunen Joukontie 27 76150 Pieksämäki 15, puh. 958-11247

●SUSIVALIOKUNTA

puheenjohtaja: Raimo Niklander
jäsenet: Anja Huhtala, Reino Kärkkäinen, Kauno Laine, Väinö Martikainen, sihteeri Sirkka Seliste

●TUNTURIKERHOT

KUOKTE (2) Hyvinkää
puheenjohtaja Uolevi Mättö, sihteeri Anja Pajunen Erkylänkatu 21, 05820 Hyvinkää 2, puh. 914-28901
KOLBMA (3) Tampere
puheenjohtaja Väinö Martikainen, sihteeri Raili Pöllänen Unholankatu 4 F 25, 33800 Tampere 80, puh. 931-652822
NJELLÄ (4) Pieksämäki — Mikkeli
puheenjohtaja Pekka Huttunen, sihteeri Eila Hämäläinen Jääkärinkatu 1, 50100 Mikkeli 10, puh. 955-367522
VIHTTA (5) Vaasa
puheenjohtaja Pirkko Westergård, sihteeri Seija Nykänen Pietarsaarenkatu 10 B 10, 65350 Vaasa 35, puh. k. 961-152941
KUHTTA (6) Helsinki — Vartiokylä
puheenjohtaja Jyrki Aarnio, sihteeri Kaarina Hakkarainen Kastelholmantie 1, 00900 Helsinki 90, puh. 90-339147
TSIETSA (7) Iisalmi
puheenjohtaja Pentti Vainio, sihteeri Anja Snellman Ilvolankatu 19 A, 74100 Iisalmi, puh.
KAVTSI (8) Helsinki
puheenjohtaja Antero Rouvinen, sihteeri Marita Maula Ylipalontie 1 D, 00670 Helsinki 67
OVTSI (8) Jyväskylä
puheenjohtaja Anna-Liisa Hietala, sihteeri Ritva Loimio Puistotori 6 A 16, 40100 Jyväskylä 10
LOGI (10) Turku
puheenjohtaja Hemmo Kivilaakso, sihteeri Maija Mäkinen, PI 603, 20101 Turku 10, puh. 921-373535

Njellän kuulumisia

Ihmisiä yhdistävä puheenaihe tänä talvena on ollut lumi. Missä kaksi tai kolme kokoontuu, siinä kohta puhutaan lumen paljoudesta. Toisille se on ilo, toisille harmi.

Näin lienee muissakin elämän toimintoihin liittyvissä asioissa. Yksi iloitsee yhdestä asiasta, toinen toisesta. Näissä harrastuksiinkin liittyvissä asioissa. Näin pitääkin olla. Mutta, oletko huomannut ettei ihan aina huomaa harrastavansakaan sellaisia asioita, joita tuttavapiiri hyväksyisi sataprosenttisesti. Varsinkaan silloin, kun harrastus poikkeaa tuttavan suosimasta harrastusmuodosta.

Asia tuli mieleeni, joutuessani läheltä seuraamaan kahden ihmisen painiskelua harrastuksiin liittyvässä asiassa. Jäin miettimään, onko toisella ihmisellä oikeutta painostaa toista, oman tahtonsa mukaan käyttäytyväksi? Minusta meillä ei ole oikeutta alistaa ketään oman tahtomme alle tai mukaan. Ei edes harrastukseen liittyvissäkään asioissa. Suokaamme itsellemme ja toisillemme vapaus nauttia juuri niistä asioista, jotka meille sopivat ja tuntuvat mukavilta.

Kerhollemme, Njellälle kuuluu lähes entisenlaista hiljaiseloa. Pieksämäen pojat uskollisesti osallistuvat talvipäiville ja kilpailuihin. Eikä suotta. Kotiintuomisiakin on ollut. Pekka on meitä osallistumattomia pitänyt ajan tasalla, kertomalla tuoreita kuulumisia Tunturiladusta. Suunnittelemme kesän talkoita, ensi talven erävaellusta ja tietenkin kevään hiihtoretkiä päällimmäisenä.

Kerhoiltojemme tarinan iskentää kuunnellessa, tulee mieleen, mitähän joku ulkopuolinen meistä ajattelisi. Uskon meidän iltojemme olevan täysin erilaisen, kun jonkun muun kerhon tilaisuuden. Me emme pysty tehokkuudellamme kehumaan, niin savolaisia kun olemmekin. Mutta lohdutamme itseämme, se laatuhan se lopulta ratkaisee... Laatuvaatimuksista yhtään tinkimättä, kaikille tutuille Njellän terveiset.

Eila

Sietsasta Tsietsaksi

Ei nyt sentään ole uutta tunturikerhoa syntynyt, ei. Vanhan kunnon Sietsan kirjoitusasua on vain muutettu paremmin ääntämiseen soveltuvaksi. Kaikki sai alkunsa Suuniityn Yrjön Iisalmessa vierailun yhteydessä tuomista Tunturiladun johtokunnan terveisistä. Emme ole tehneet vielä asiasta virallista päätöstä. Kunhan nyt ensin maistelemme uutta kirjoitusasua.

Muutakin on tapahtunut. Syys—lokakuun vaihteessa teimme joukolla yöretken Savon—Kainuun rajamaiden saloille. Osalle porukasta yöpyminen tulilla oli ensi kokemus ja yöllä satanut talven ensilumi loi tunnelman, jollaisen aistii enää vanhojen eräkirjojen sivuilla.

Samana viikonvaihteena kokoonnuimme Iisalmen ja Kuopion puolessa välissä Alapitkän Tölvällä muistelemaan syksyistä ruskavaellusta. Tuli taas todistetuksi, miten ruska hullaannuttaa kameran kantajat. Filmiä oli palanut niin perusteellisen paljon.

Yksi uusi Tunturisusi saatiin Tsietsalaisten joukkoon menneenä syksynä. Tiedämme Tapanisen Einon kantavan merkkiään sille kuuluvalla arvolla ja olevan esimerkkinä kaikille tuntureilla liikkujille.

Marraskuisessa vuosikokouksessa Iisalmen Sikokalliolla valittiin kerhon vetäjäksi edelleen Pena ja sihteerinä uurastaa Snellmannin Anja. Iisalmelaisen voimakaksikon lisäksi kerhotoimikuntaan valittiin kuopiolaiset Partasen Raili, Koistisen Raija ja Koivulehdon Heikki sekä Pirisen Esko Siilinjärveltä.

Talven ensi pakkanen paukkui nurkissa ja revontulet välkkyivät yli pohjoisen taivaan, kun pakkasimme tavarat pikkubussiin ja aloitimme tuhannen kilometrin matkan kohti Nuvvuksen kylää. Yhdeksän Tsietsalaista matkasi toiveikkain mielin — taas Lappiin. Kahdeksantoista tuntia myöhemmin olimme perillä. Tenon varressa näyttivät mittarit —26° pakkaslukemia. Lyhyt kaamospäivä oli jo hämärtynyt illaksi, kun joulukuun ensimmäisenä päivänä hiihdimme Susi-Kiisalle. Seuraavat neljä päivää menivät liiankin nopeasti. Tekemistä ja menemistä riitti. Parhaana taisi jäädä useimmille mieleen Skallon poroerotuksella käynti. Aika aikaa kutakin. Poishan sieltä piti taas tulla, mutta eipä sinne voisi uudelleen mennä, ellei välistä kotona kävisi.

Uusi vuosi aloitettiin kerhoillalla ja viikonvaihteen yhdessäolollla Kuopiossa Pilpan majalla. Osa kerholaisista testasi retkeilyvälineitään kevään hiihtovaelluksia varten.

Tätä kirjoiteltaessa on jo maaliskuu alullaan. Ulkona on selvä kevään tuoksu. Kuinka moni katseleekin näinä päivinä retkikarttojaan... joten, luistavia hankia ja aurinkoisia vaelluspäiviä kaikille.

PENA

Esikoululaisen kiireet

Nuorin Tunturiladun kerhoista, Logi, täytti tässä helmikuun 19. päivä kokonaista 6 vuotta. Vuoden vaihteessa meitä ''esikouluikäisiä'' oli kirjoissamme kaikkiaan 134 ja lisää tuntuu jäseniä koko ajan tulevan. Retkitoiminta siis vetoaa nykyihmiseen.

Login johtokunta muuti vähän muotoaan vuoden vaihteessa. Kerrattakoon nyt vielä muistin virkistykseksi: puheenjohtajana toimii Hemmo Kivilaakso, sihteerinä Maija Mäkinen, varapuheenjohtajana Kalevi Kanerva, muut jäsenet ovat Christer Forsberg, Paula Jukala, Antti Karlin, Leila Kolehmainen, Marja-Liisa Kramsu, Pentti Laine ja Anne Toivonen.

Toimintavuosi aloitettiin rohkeasti järjestämällä Tunturiladun IX talvipäivät kämppämme maastossa Mynämäellä 4.—5. helmikuuta. Kaikkiaan 107 tunturilatulaista, joista 55 ''omaa'', oli saapunut viettämään iloisia hetkiä metsän keskelle. Taisi olla suurin yllätys muualta tulleille tunturilatulaisille, että Turun liepeiltä vielä löytyy lunta ja suuria korpimaisia metsiä. Siinähän näitte, että kyllä mekin osataan... Toivottavasti teillä kaikilla oli mukavaa, meillä ainakin oli, vaikka vähän jännittikin!

Tänä vuonna olemme yhteistyössä Njellän kanssa luvanneet huoltaa Susi-Kyrön. Yritämme olla tehtävämme tasalla. Etukäteen varoitamme, että Logi viettää ruskaviikkoaan 8.—15. syyskuuta Susi-Kyrössä. Tämän ei ole tarkoitus olla mikään peloittava varoitus muille liikkujille, vaan tiedoksi ja avuksi retkiänne järjestäessänne. Bussimme lähtee Turusta 7. syyskuuta klo 19.00 (Tampere klo 21, Jyväskylä n. klo 23). Lisätietoja ja ilmoittautumisia ottaa vastaan Kalevi Kanerva (puh. 921-21571 ilt.).

Login bussi lähtee Turusta myös Susi-Kiisan saunanrakennustalkoisiin, mikäli tarpeeksi kiinnostuneita löytyy. Lähdemme Turusta perjantaina heinäkuun 20. klo 18.00 (Tampere klo 20, Jyväskylä klo 22) ja paluu takaisin Kiisalta 27. heinäkuuta. Ilmoittautua voi Kalevi Kanerva (puh. 921-21571), Marja-Liisa Kramsu (921-366457) tai Maija Mäkinen (921-373535). Niin kuin Manu sanoo, ett tarttis sitä sit saara linjapiili täys, ku kerta saun meinata pykä! Joten tervetuloa ja Kiisalla nähdään.

Tässä kevään korvalla eli tarkemmin sanoen 6.—15. huhtikuuta lähtevät logilaiset Lappiin Susi-Kiisan seuduille. Kämppä tulee olemaan täynnä, lisäksi on melkoinen joukko lähdössä hankivaellukselle. Toivotaan aurinkoisia kelejä ja suksen luistoa niin omalle porukalle kuin muillekin ''kohtalotovereille'' eli lapinhulluudesta kärsiville akuutin kohtauksen saaneille tunturilatulaisille.

Liikuntaa saavat logilaiset harrastaa myös täällä etelässä Login kuntokierroksen merkeissä. Tämän vuoden aikana tehdään täällä etelässä reilu hiihtolenkki, soudetaan kesällä ja pyöräillään syyssuvesta ainakin Koirasaareen sekä tehdään eteläinen viikonvaihdeeräretki syyskuun lopulla. Jokainen kaikki neljä osaa suorittanut logilainen palkitaan kunniakirjalla, ja omalla mielihyvällä monipuolisen liikunnan tuloksena. Motto: tule mukaan sellaisena kuin olet!

Muusta ohjelmistosta voisi vielä mainita Oolannin jäähiihdon eli hiihtoretki Kustavista Maarianhaminaan maaliskuun puolessa välissä. Ensiaputaitoja terästetään Haapalan Raunin johdolla myös maaliskuussa. Toukokuussa tehdään linturetki Kustavin Isokariin. Kevätkautemme päättyy kupsahdukseen Kotakentällä toukokuun 28. päivä nyyttikestien merkeissä.

Anne Toivonen

Vihttan vitamiinipilleri

Vihtta poti vähäsen kaamosväsymystä tammikuussa, joten päätimme asian korjaamiseksi tehdä retken.

Anneli oli puhunut jo pitkään ja lämpöisesti Viitasaaresta ja erikoisesti Ruuponsaaresta. Mikäs siinä, tilattiin muutama mökki mäntyiseltä kankaalta ja iso bussi kulkuneuvoksi. Kahdenkymmenen hengen joukolla lähdettiin köröttelemään kohti Ruuponsaarta perjantai-iltana. Kolme tuntia ja Pohjanmaan lakeus vaihtui Keski-Suomen vaihtelevaan maisemaan. Lunta oli joka paikassa valtavasti ja sääkin näytti hyvältä. Mökit löytyivät ja olivat mukavia. Majoittuminen kävi nopeasti, sitten teepöydässä istuttiin juttelemassa myöhään yöhön, kenelläkään ei ollut kiirettä mihinkään, oltiin lomalla ja retkellä, irti arkihuolista.

Lauantai alkoi aamu-uinnilla ja puoli kymmeneltä sukset suunnattiin kohti hiihtolatuja. Keli oli mainio, vaikka tammikuinen päivä oli lyhyt, ennätti jokainen hiihtää itselleen punaiset posket ja reippaan mielen. Anna-Liisa, innokas valokuvaaja vaelteli kameroineen metsässä yllättäen huuhkajan teeren haaskalta. Voi kuvaajan iloa ja yllätystä huuhkajan suostuttua vielä poseeraamaan kameranaiselle. (teeriparka, kirjoittajan kommentti) Hiidon jälkeen oli sauna ja uinti maullaan. Kolme urhoollista rouvaa seikkaili paljain jaloin saunapolulla syöksyen nauraen sisään kertoivat eksyneensä mökkiviidakkoon.

Illalla osa läksi tanssimaan, toisten pitäessä räiskäle kestejä ja juttutuokiota.

Sunnuntaina aamu-uinti norjisti jäsenet ja aamiaisen jälkeen taas ladulle. Latu vei myös Viitasaaren kirkkoon, jonne pari hiihtäjää hiihteli sunnuntain jumalanpalvelukseen.

Kaunis oli Keiteleen luminen maisema. Ladut kiemurtelivat metsäisillä vaaroilla, pysähtyivät Karhuvaaran rinteessä — hengähdähän vieras katsele — ihaile. Vieraat nauttivat, talvinen väsymys jäi mielestä, kun edessä luki ''vaarallinen lasku''. Tasaisen Pohjanmaan hiihtäjät laskettelivat kiemuraista metsälatua, jossa isot hongat seistä jökötti-vät aina keskellä latua. Näin kului ihana tammikuinen sunnuntai, oltiin oltu yhdessä, puhuttu, viihdytty, tutustuttu taas kerran toisiinsa.

Illansuussa bussin nokka käännettiin kohti kotia. Tuntui kuin palattaisiin pitkältä, mukavalta lomalta, eikä kahden päivän retketä. Suosittelen muillekin ''jotain väsymystä poteville'' pientä retkeä sen jälkeen on pitkään iloinen mieli ja väsymys poispyyhkäisty.

Oikein mukavaa ja toimeliasta talven jatkoa Teille kaikille toivottelee

Pirkko

Kuokten kuulumisia

Joku on jo tainnut epäillä, että kuoktelaiset olisivat nukahtaneet kun ei ole kirjoiteltu. Mitä vielä! Hyvin voidaan ja kiiruhdetaan määrätietoisesti kohti syksyllä olevia susiaisia, retkeilyäkään unohtamatta. Meillä täällä Hyvinkäällä saadaan ihailla hiihtoretkillä ihan oikeita sudenjälkiä. Kun lähdimme susiaissuunnitelmaa kartoittamaan, kehoitti isä-Rainer laittamaan jäitä hattuun ja miettimään vielä vuoden. Rainer ei yleensä turhia hölise, saa sitten nähdä miten yrityksellemme käy.

Susiaisten ajankohdan muutimme tavallista aikaisemmaksi. Pyhäinpäivästä kun on muodostunut perheen yhdessä ololle ajankohta kesän ja joulun väliin.

Toivotaan, että omalle kerhollekin tulisi hyvä susivuosi. Pentuja kyllä laumassa on. Monelle tekee edelleenkin haittaa EA-taitojen puuttuminen, se on ollut yleisin viive.

''Lapintehtävät'' kerääntyvät taas ihan itsestään. Ennakkotietoja syyskokoukseen ja susiaisiin tuleville. Paikka on Hyvinkään Hiihtoseuran omistama Paukunharjun maja Hausjärven kunnassa, Monnin kylässä, Hyvinkään ja Riihimäen puolivälissä.

Matkaa Hyvinkään rautatieasemalta on 6 km ja Monnin seisakkeelta 2 km itään.

Tarvittaessa voimme järjestää telttamajoitusta ja lattiapaikkoja rajoitetusti iltaohjelman jälkeen.

Tulemme aikanaan lähettämään kerhoille tarkempia tietoja.

Tervetuloa 13—14.10.1984 hämäläis-uusmaalaisiin maisemiin. Näiltä tiimoilta on kuitenkin kokoonnuttava monta kertaa, milloin isoilla, milloin pienemmillä kokoonpanoilla.

Lähitulevaisuudessa on hiihtoviikko Kiisalla, muutamia yksittäisiä hiihtovaelluksia ja kevätkokous, jossa kerhon uudet säännöt vahvistetaan.

Toiminta-alueemme rajojen muututtua, olemme lähettäneet ''kutsukirjeen'' alueelle asuville Tunturiladun jäsenille, toivoen saavamme jäsenistöömme vahvistusta.

Odotellaan — tavataan...

anja

Muistutus.

Jokamiehenoikeudella liikkuva ei saa syödä pähkinöitä puista. Myöskään sikoja ei saa päästää tammenterhometsään ahmimaan herkkupaloja.

TOIMINTAA...

Kolbman kuulumisia.

Edellisissä kuulumisissa tuli mainittua, että ne oli viimeiset kuulumiset ja Saivare vetäytyy eläkkeelle. Ei helkutissa! Tulipahan uudelleen tarkistettua ikävuotensa ja todettua, ettei sitä vielä olla kämppäsusi, vaikka väkisin yritetään sellaiseksi tehdä.

Mennyt kausi oli Kolbmalla melkoisen toiminnallinen. Toimintakertomuksen ja kirjanpidon mukaan on ollut jatkuvasti tuloo ja menoo. Joka viides päivä oli joku tapahtuma, jossa kolbmalaiset oli mukana. Kauden päätapahtuma oli Saamelaiskäsityötapahtuma marraskuussa.

Kaksipäiväisestä Saamelaiskäsityötapahtumasta tuli melkoinen menestys. Ennakkoon pelättiin millaisen vastaanoton tämä tilaisuus tulee saamaan, elikkä kiinnostaako se suurta yleisöä. Vastaavaa tilaisuutta kun ei ole ennen järjestetty Tampereella.

Lauantaina avajaisissa kävivät kutsuvieraat ja lehdistö, tosin vain pieni osa siitä, mitä oli kutsuttu. Sen jälkeen ovet olivat avoinna yleisölle, jota kävikin päivän kuluessa melkoisesti. Mutta sunnuntaina, tapahtuman toisena päivänä, väkeä oli tuvan täydeltä. Sitä tuppasi sisälle vielä sulkemisajan jälkeenkin. Ryntäykseen oli suurelta osin syynä paikkakunnan aamulehdessä sunnuntaiaamuna ollut puolen sivun kokoinen juttu.

Tapahtuman järjestelyissä mukana olleet kolbmalaiset ja varsinkin työryhmä, joka yli puolivuotta oli tilaisuutta valmistellut, tunsivat vaivansa palkituiksi. Tyytyväisiä olivat myös saamelaiset vieraamme, käsityöntekijät ja luennoitsijat.

Jälkiviisaita jos ollaan, niin mainontaan olisi pitänyt satsata enemmän. Jos sanomalehtiin sa näyttävän jutun, niin se on kuin lottovoitto. Toisaalta taas joku näyttävä tempaus saattaa herättää yleisön mielenkiinnon. Satapäisen porotokan ajaminen Hämeenkatua pitkin olisi varmaankin huomattu. Meillä oli mielenkiinnon herättämiseksi pystytetty lapinkota näyttelyhuoneiston eteen. Tässä kodassa kun pidettiin huonoa ja savuavaa valkeata, niin johan ihmiset tulivat katsomaan intiaaneja. Vaikkei kodasta muuta hyötyä olisi ollutkaan, niin aikakirjoihin voidaan viedä, että se oli maan ensimmäinen palotarkastettu lapinkota.

Perinteinen Siikanevan hiihtovaellus Kallenautiosta Tampereelle hiihdettiin taas helmikuussa. Tällä kertaa hiihtämässä oli 11 henkeä. Mukana oli myös vieraita Turusta, Helsingistä, Vihdistä ja Valkeakoskelta. Vaellus suoritettiin hyvissä olosuhteissa, ilman mitään suurempia kommelluksia. Tosin ylimääräisiä sakkorinkejä jouduttiin hiihtämään, kun suolle oli kaivettu syviä, ylipääsemättömiä ojia.

Vaeltajat olivat ensimmäisen yön Siikanevan laidassa laavussa tulilla ja toisen yön Latosaaren kämpässä. Huoltoporukka oli lämmittänyt kämpän ja saunan sekä kaivanut 150 metriä saunaja huusipolkua lähes metriseen hankeen. Huoltoporukka oli myös perjantain ja lauantain välisenä yönä, täyden kuun valaistessa, pudottanut lumet alas huusin katolta. Lunta oli n. 80 cm paksuinen kinos ja jos huusi olisi kaatunut kyljelleen sen painosta, niin olisipa siellä ollut paha istua.

Kerhoiltoja Kolbmalla on edelleen joka maanantai. Kerhoiltojen kevään aiheista voisi mainita professori Erkki Palosuon esitys jäätiköistä, Jussi Knuuttilan selostus Huippuvuorten retkestä sekä fil.maist. Risto Vanhalan selostus Lemmenjoen kultahistoriasta.

Muuta toimintaa kevään aikana on perinteisen Pirkan Hiihdon huoltoaseman järjestäminen ja itse hiihtoon osallistuminen. Maaliskuussa pystytämme talvileirin Hervannan metsiin sinne, missä on nähty paljon susia. Leirissä esittelemme kaupunkilaisille talvista retkeilyä ja leirintää. Myöhemmin keväällä meillä on retkiä Latosaareen sekä luontoretki Kustaviin.

Kesäksi on suunnitteilla kaksi vaellusta. Toinen näistä suuntautuu kesäkuun alussa käsivarteen, juuri silloin, kun lumet sulavat ja luonto herää lyhyeen kesään. Toinen retki suuntautuu Norjan Jotunheimiin. Sinne matkustetana tilausajobussilla ja mukaan yritetään värvätä myös muita tunturilatulaisia. Periaatteena on, että auto täyteen, niin matka tulee kaikille edulliseksi. Jotunheimissa sitten retkeillään vain omissa pienryhmissä.

Näin on kuulumiset tällä kertaa ja lisää tulee aikanaan jos Saivaretta ei aleta taas vanhaksi tekemään.

Saivare.

PEKAN KAMMISTA SE ALKOI...

Kuva Uolevi Mättö

SUSI-KIISAN KUULUMISIA.

Syyskokouksen päätöksen mukaisesti Susi-Kiisalle rakennetaan saunarakennus kesän 1984 aikana. Talkootyöajaksi on sovittu 22.7—11.8.1984.

Valmistelutyöt suunnitelmien osalta ovat valmiina ja rakennuslupa haettu. Kerhot ovat kartuttaneet rakennusrahastoa ja monet jäsenetkin oat kartuttaneet omillapanoksillaan tätä yhteistä kassaa. Luvatut lahjakelot odottavat Saariselän pohjoispuolella lumien sulamista, josta ne ja tarvittavat sahatavarat voidaan kuljetta nuvvoksen kylään, sekä edelleen Kiisajärven rannalle.

Rakentamisessa tarvitaan nauloja, mineraalivillaa, styroxia, kateaineita, ovet ja ikkunat, kiuas ja muuripata. Nämä rakennustarvikkeet saadaan aikanaan ja maantien laidasta vaikka kantamalla.

Kesällä 1982 pieni esitalkolaisten joukko teki kämpän perustuksen ja jalustna valmiiksi, jotta pääjoukon mukana saapuneet kirvestyötaitoiset pääsivät heti salvostustyöhön käsiksi. Näin on tarkoitus tehdä saunaakin rakennettaessa.

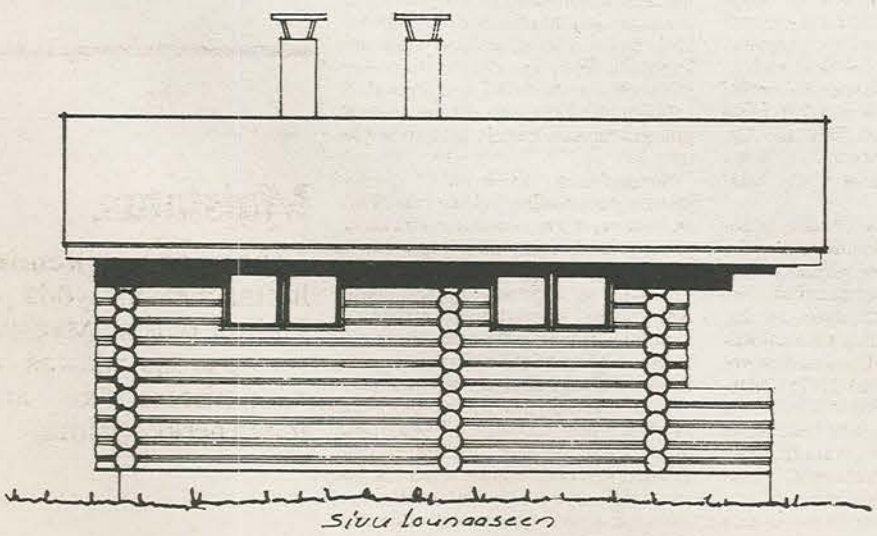
Talkooajaksi varattu 3-viikkoa tulee olemaan työntäytteinen, sillä vakaa aikomus on saada sauna kylpykuntoon lauantaiksi 11.8.-84. Innostunutta talkootyöväkeä tunturilatulaisista löytyy edelleenkin. Löytyy rakennustyön taitajia, opinhaluisia, hyviä apulaisia, niin miehiä kuin naisiakin. Kaikille löytyy sopivaa puuhaa rakennuksella, laajalla tonttialueella ja tilalle johtavan polun kunnostustyössä.

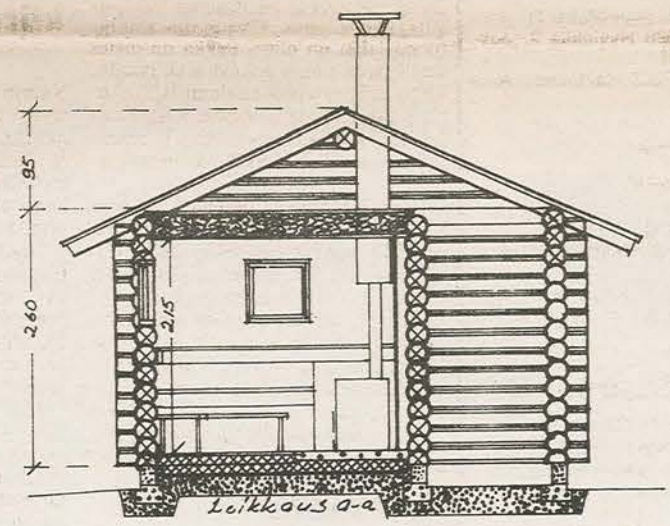
Tunturiladun toiminta-aikana on jäseniä kutsuttu kymmeniä kertoja erilaisten kohteiden rakentamiseen Lapissa. On rakennettu Ykinsillat, Sudenpesä, Susikyrö, Turvekammit, Susi-Talas, Susi-Kiisan kammi ja kämppä, kämppien korjaus- ja huoltotöitä suoritettu lukuisia kertoja. Nyt on vuorossa Susi-Kiisan saunan rakentaminen. Mieluisia muistoja ovat olleet nuo yhteiset talkootyöhetket. Niissä on ollut leppoisa mieliala ja hyvä yrittämisen tahto. Nämä koimme uudelleen ensikesänä Kiisajärven rannalla.

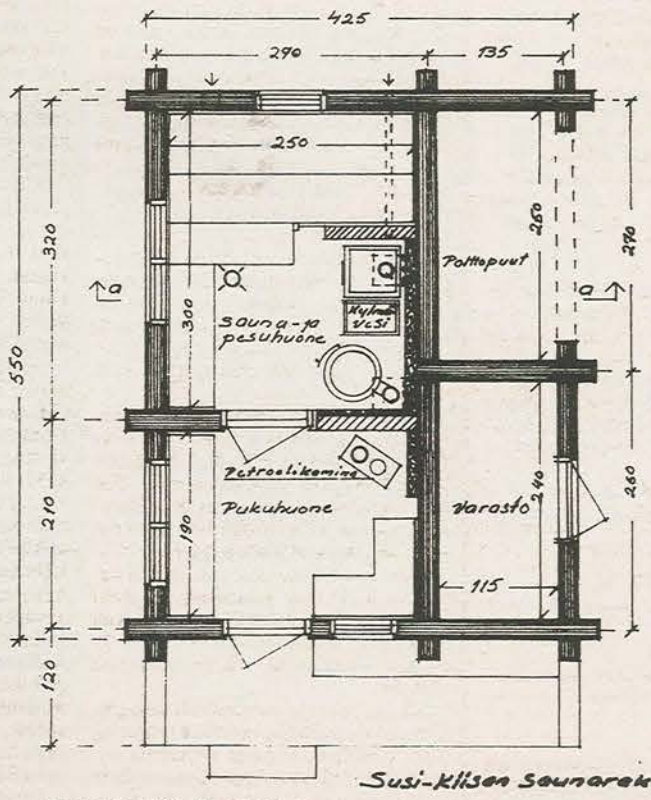
Kämpän rakentajille kesällä 1982 tarjottiin Tunturiladun puolesta lämmin ruoka ja kahvit. Tämä sosiaalinen etu on nyt saunankin rakentajilla.

Susi-Kiisalla tavataan.

Pekka Huttunen

Kuva Matti Sikanen

POIMINTOJA RETKIPÄIVÄKIRJASTA

Mennyt vuosi 1983 oli Haltin valloituksen merkkivuosi ja sen kunniaksi on kirjoiteltu ja vaellettu ym. asiaan kuuluvaa. Ehkä vielä sekaan mahtuu yksi kirjoitelma Haltin valloituksesta, josta tuli meidän perheelle merkkitapahtuma. Se oli ihka ensimmäinen ''oikea vaellus'' meidän perheen ikiomassa ''erähistoriassa''. Tätä kirjoittaessani olen sairaslomalla ''tuomittu pakolliseen lepoon'' jo kolmatta kertaa kahden kuukauden sisällä. Tämän lisäksi on jo käynyt selväksi, ettei innolla odotetusta talvisesta Lapinretkestämme tulekaan mitään, moninaisista eri syistä johtuen. Siispä lohdutukseksi nyt muistelen kesäistä vaellustamme retkipäiväkirjan avulla. Näin aluksi haluan mainita, että Haltin-vaellus oli nimenomaan lasten idea. Heillä oli alusta alkaen vakaa usko myös sen retken onnistumiseen, siitäkin huolimatta, että olivat täysin selvillä meidän allergisen perheen erikoishankaluuksista sekä yleensä tuollaisen vaelluksen mahdollisista käytännön vaikeuksista ja rasituksista. Oikein kadehdin tätä lastemme vilpitöntä uskoa ja intoa voittaa hankaluudet ja päästä päämääräänsä. Meillä vanhemmilla oli sellainen ajatus —niinkuin ennenkin — että kuljetaan sitä mukaa kuin jaksetaan ja Haltille asti, jos *voimia riittää*. Halti ei kuitenkaan saanut olla mikään pakonomainen määränpää, vaan voidana kääntyä takaisin jo sitä ennen, jos tuntuu siltä. Ja nimenomaan niin, ettei retki ole pilalla, jos ei Haltille asti päästäkään.

Valmistelut kulkivat omalla painollaan ja lopulta oltiin niin pitkällä, että vaellus voi alkaa. Retkikuntamme: isä, äiti, tytär 14 v. ja poika 11 v.

TORSTAI 21.7. Auto jätettiin Saananmajalle, jonka lähettyviltä alkavaa polkua lähdettiin illansuussa patikoimaan. Se SUURI VAELLUS oli lopulta päässyt alkuun, mutta ehdimme vain Tsahkaljärvelle, kun rinkka alkoi painaa mahdottomasti ja sade lähestyi uhkaavaa vauhtia. Pikaisen neuvottelun tuloksena päätimme etsiä sopivan teltan paikan ja nukkua pois tulomatkan väsymykset sekä jatkaa aamulla kuivana — toivottavasti — patikointia. Myöhemmin illalla sade taukosi ja meille tarjoutui ennen nukkumaan menoa mahdollisuus ihailla majesteettista Saanaa ja sen takaa häämöittäviä Norjan tuntureita. Kaunista oli myös Tsahkaljärven ympäristö.

LAUANTAI 23.7. Edellisen päivän patikointi oli niitä rasittavimpia, vaikkakin maasto oli helppokulkuista. Alku aina hankalaa, rinkat painavimmillaan. Mutta Tierbmisjärven rannalla yövyttyä tuntui, että matkaa pitää jatkaa, vaikka olimme aiemmin suunnitelleet viettää luppopäivän täällä. Mutta malttamattomuus ja toimettomuus ajoivat eteenpäin. Kulkijoita tuntui olevan kuin Mannerheimintiellä, totesi joku. Luultavasti vähenevät, mitä pitemmälle kuljemme. — Tierbmisvaaralla jäi käymättä, jylhää näkymää tyydyimme katselemaan vain alhaalta käsin, mieli kun paloi eteenpäin. Eteenpäin siitäkin huolimatta, että ruumis tuntui kuin pieksetyltä. Oli jo iltapäivä, ennenkuin olimme vironneet niin paljon, jotta saatoimme jatkaa vaellusta. Ilma oli viileähkö, pilvipoutainen, siis hyvä kulkusää.

Ajattelimme siirtää leiriä vaikka vain vähänkin matkaa eteenpäin, sinne missä sopivimmalta tuntuisi.

Purojen ylityksiä on ollut Jollanoaivin juurella vietetyn ruokatauon jälkeen. Illankahussa lähdettiin tarpomaan Kutturankurua ylös. Ihailtiin ympärille levittäytyvää maisemaa, lapset kävivät lumilaikulla, tutkittiin kasveja, todettiin lintujen vähyys, vain piekana on silloin tällöin ilahduttanut meitä retkemme varrella. Myös ihmisten tekemä lintu, vesitaso, on joka päivä kierrellyt maisemassa. — Tiukassa nuo etelän paineet ovat olleet, kun äiti sai vasta tänään irroitettua itsensä niistä, eli pääsi asianmukaiseen tunnelmaan.

Päästyämme ylös vedenjakajalle, päätimme pystyttää leirin sinne. Arvelimme, ettei ole mitään mieltä patikoida itseään näännyksiin asti, sillä Siedjonjärvelle, joka olisi seuraava sopivin leiripaikka, olisi vielä melkoisesti matkaa ja osaksi juuri rankkaa kivirakkaa. Eikähän meillä ollut mitään ''pakkoaikataulua'', tarkoituksemme oli kulkea ja levätä mielihalun ja tarpeen mukaan.

SUNNUNTAI 24.7. Virkistävät aamupolskuttelut on voitu suorittaa joka päivä raikkaassa tunturipurossa tai -järvessä. Vesi on kylläkin kylmempää kuin voisi luulla, mutta sen piristävämpää. — Vielä vaivalloista kivirakkaa jonkun verran, ennenkuin nummimainen maisema alempana levittäytyi eteemme. — Yhtäkkiä isä huomasi kärppäpesueen kiviröykkiön koloissa! Sitä kuvattiin ja seurailtiin jonkun aikaa. Päivä oli pelastettu! — Lopulta saavuimme Siedjonjärven päähän ja ryhdyimme etsimään ylityspaikkaa. Helpommin sanottu kuin tehty! Ei auttanut muu kuin isän piti riisua pitkät housut pois ja kahlata joen yli ja noutaa sitten meidät yksitellen. Toinen ylitys sujui helpommin. Tässä touhussa tuli valtava nälkä ja siispä vatsan tarpeita tyydyttämään. — Joella oli jonkun verran kalastajia ja muitakin kulkijoita. Retkemme varrella olimme usein ihmetelleet tätä ihmispaljoutta sekä valmiita polkuja, jotka yllättäen tämän jälkeen kylläkin hävisivät.

— Tämän soisen ja vähän ikävän näköisen maiseman jälkeen maasto alkoi kohota ja nousun aikana löysimme taas uusia kasveja, mitä ihanimpia pieniä kukkia. Tässä muuten niin karussa ja jylhässä maisemassa nämä lukemattomat pienet kukat aivan hellyttävät mielen. — Ylhäällä eteemme levittäytyi valtava, laakea nummimaisema; siinä oli hyvä kulkea. Siellä meitä kohtasi mahtava näky — maisema — joka teki hyvin voimakkaan vaikutuksen, sitä tuskin koskaan unohdan. Tuntui, kuin ei olisi oltu lainkaan Suomessa, vaan jossain ''suuressa Lännessä'', elokuvien ja valokuvien kautta tutuksi tulleessa jylhässä vuoristomaisemassa. Tunturien seinämät olivat epätavallisen jyrkkiä, pystysuoria; erityisesti Saivaara erikoisine muotoineen yllättävän näköinen. Ihmetystä lisäsi vielä se, että alhaalla laakso pitkine järvijonoineen oli mitä rehevintä kasvillisuudeltaan. Maisema oli suorastaan epätodellisen tuntuinen. Väsymyksemme väistyi vähäksi aikaa tämän merkillisen näyn edessä.

— Laskeuduimme purojen viertä alas Meekonjärvelle. Siellä oli kämpällä paljon porukkaa ja telttojakin useita. Me päätimme sijoittaa leirimme vähän sivummalle. Ylitimme kosken riippusiltaa myöten. Huh, äitiä vähän pelottaa tällaiset paikat! Meekonvaaran juurelta, Seitapahdan suojeluksessa, löytyi mitä hienoin leiripaikka.

MAANANTAI 25.7. Tämän luppopäivän aamuna tuli äkkiherätys! Valtavasti poroja lappoi kämpän suunnalta joen yli meidän ''pihamaalle''. Siinä sitä katsoa tapitettiin toisiamme ja aprikoitiin, kumpi osapuoli tästä paikasta ensin lähtee. Luojan kiitos, porot häipyivät ensin ja me pääsimme aamutoimillemme. — Tämän päivän ohjelmassa oli tutustumista ympäristöön. Päätettiin aloittaa kiipeämällä Meekonvaaralle, emmehän olleet vielä huiputtaneet yhtäkään tunturia retkemme aikana. Päivä oli mitä ihanin. Aurinko killitti taivaalta niin, että sai meiltä hien norona valumaan kiivetessämme. Mitä ylemmäs ehdittiin, sitä hengästyneemmäksi äiti kävi. Piti huilata vähän väliä ja haukkoa ohenevaa ilmaa. Muita se ei tuntunut haittaavan. Oikein täytyi ihmetellä, kuinka hyvin lapset ovat kestäneet matkan rasitukset yleensäkin. Eivät ole turhista valitelleet, eikä innostus ole vähentynyt tippaakaan, päinvastoin. — Kiipeäminen jatkui ja jatkui loputtomiin, ainakin äidistä tuntui siltä. Mikä helpotus, kun huippu lopulta saavutettiin. Vanhan tavan mukaan se tietenkin piti kiertää ympäri. Maisemia ihailtiin ja kuvattiin. Ilma oli niin selkeä ja kirkas, että näkyi Haltille asti! Pari piekanaa kirkui levottomana meidän ympärillämme, olimme ilmeisesti vaarallisen lähellä niitten pesää. — Vahinko, ettemme tajunneet ottaa juomista ja välipaloja mukaan, sillä ne olisivat olleet tarpeen tällä yllättävän pitkäksi venyneellä retkellämme. — Alas tullessa kävimme uimassa sinivihreässä tunturijärvessä. Aah, miten virkistävää! — Kun lopulta palasimme nälkäisinä leiriimme, oli iltapäivä jo pitkällä. Syötyämme isä lähti yksin Saivaaralle, poika virvelöimään ja me tytöt jäimme leiriin lepäilemään. Kuten arvelimmekin, ei isä yksistään kulkiessa pitkään viipynyt, vaan ehti vielä myöhemmin illalla pojan kanssa kaloja narraamaan. Mutta kalansiivoukseen ei tarvinnut ryhtyä. Onneksiko?!

TIISTAI 26.7. Tänään tuntui taas hyvältä kulkuilmalta ja päätimme yrittää Pihtsusjärvelle. Vielä kerran vilkaisu upeaan leiripaikkaamme ja sitä ympäröivään mieliinpainuvaan maisemaan, joka valtasi paikan sydämissämme. — Täältä jatkuvat taas valmiit polut, seuraamme niitä myöten joen reunustaa. Etsimme sopivaa ylityspaikkaa, jonka meille oli kerrottu sijaitsevan jossain Vuomakasjärven tienoilla. Kuitenkin joki näytti turhan syvältä ja vuolaasti virtaavalta ylitystä ajatellen. Saimme ohitsemme vaeltajilta tarkempia tietoja ja löytyihän järven toisesta päästä ylitykseen sopiva paikka. Huomasimme kuitenkin tulleemme liian pitkälle ja nyt täytyi löytää vielä joen ylityspaikka. Taaskin se osoittauti melko hankalaksi. Keskellä leveätä virtaa kuului molskahdus- ja kukapa muu kuin poika meidän perheen ''pulppaaja'' — taas kokeili saappaan varren pituutta. Mutta voi! Sensuroituja sanoja! Tällä kertaa tuuri oli todella huono, kastuneet vaatteet eivät merkinneet mitään, sillä pojan upouusi kamera kastui! Siitä seurasi katkera itku, johon meidän muiden lohduttelut olivat turhia. Kamera oli mennyttä kalua! Oikein säälitti, kun muisti, millä innolla poika oli kuvannut. Vaikka kuinka sisko ja isä lupasivat omia kuviaan, ei se paljoa lohduttanut. Arvaahan sen! — No, tässä oli sitten pakollinen tauko syömistä ja vaatteiden kuivatusta varten. — Tultiinpa sitten ajastaan Pihtsuskönkäälle, jota Suomen korkeimmaksi putoukseksi väitetään. Komeahan se olikin! — Kaikesta huolimatta vaelluksemme jatkui, yhä paahtavammassa helteessä, iäisyyden jälkeen, vihdoin viimein ötököiden saattelemana, saavuimme Pihtsusjärven kämpälle. Sielläkin oli valtavasti porukkaa telttoineen päivineen. Jatkoimme vähän eteenpäin joen luusuaan. Sieltä taas pienen putouksen vierestä löytyi leiripaikka, joka näytti loppujen lopuksi iltapalan jälkeen, ilta-auringossa ihan mukavalta. Poika ja isä kävivät vielä iltamyöhällä kaloja narraamassa ja ikäänkuin lohdutukseksi poika saikin muutaman, joten päästiin kuin päästiinkin kalan makuun.

KESKIVIIKKO 27.7. Äidin mielestä on suorastaan ihme, että olemme näin hyvin selvinneet näin pitkälle. Rinkan kanssa kulkeminen on jo rutiinia. — Tänään olisi se SUURI PÄIVÄ, jolloin valtaisimme Haltin! Innostuksen vallassa keräsimme päivän muonat ja muut tykötarpeet pojan pieneen rinkkaan, jonka isä heitti selkäänsä. Niin alkoi taivallus kauniissa säässä, kevein askelin tuota punertavana läikkyvää tunturia kohti. Ainakin Halti erottuu värinsä ansiosta muista tuntureista. — Lunta oli siellä täällä isojakin läikkiä tuntureiden kupeessa. — Lopulta olimme Haltin juurella ja kiipeäminen voi alkaa. Ehkä tähän ohuempaan ilmaan oli jo tottunut, sillä se ei enää tuottanut hankaluuksia. Tosin Haltin kivirakassa kiipeäminen ei niitä helpoimpia liene. Kivet olivat mitä merkillisimpiä muodoltaan, väriltään, kooltaan. Maata ei kivirakan seassa juuri ollut, mutta hämmästyttävää kylläkin, sieltä täältä pilkisti joku kukka kuin uhmaten taivasta kohti. Jääleinikki osoittautui olevan se ''... tunturin pieni kukkanen tuo...'' — kuten laulussa todetaan — se joka jaksoi kasvaa vielä kaikkein ylinnä, huipullakin. — Vihdoin viimein koitti retkemme täyttymys, kun seisoimme huipulla ihailemassa henkeäsalpaavia näkymiä, niin Suomen kuin Norjan puolellekin!

Takaisin leiriimme tullessa meitä kohtasi erikoinen näky. Korkealla tunturin kupeessa olevalla isolla lumilaikulla oli valtava porolauma. Meidän katsellessa ja ihmetellessä, alkoi lauma hiljalleen valua alas ja lopulta häipyi tuntureiden harmaan kivirakan sekaan näkymättömiin. — Kun lopulta pääsimme leiriimme illansuussa, oli voimakas tuuli keräilemässä pilviä. Näytti huolestuttavalta, alkoiko sään haltija jo kyllästyä hymyilyynsä, jota tähän asti oli riittänyt!?

TORSTAI 28.7. Oikein arvattu eilisiltana! Yöllä tuli sellainen ukonilma, etten ole moisessa ennen ollut. Välillä tuntui siltä, kuin taivaankannen läpi olisi vedetty iso vetoketju auki ja laskettu kaikki mölinät ulos! Ja salamointi — oli kirkasta kuin keskellä kirkkainta päivää, vaikka piti silmiä kiinni! Lopulta tuli rankkasade, joka yritti porata reikiä telttaan, siinä kuitenkaan ihmeeksemme onnistumatta! — Aamukin tuli lopulta, kaikesta huolimatta. Kun pisti päänsä teltasta ulos, ei kylläkään olisi voinut arvata, mikä vuorokauden aika on, niin läpipääsemätön sumu — murku — peikki kaiken! Toivoimme sen pian hälvenevän, mutta emme vielä silloin tienneet, mitä sumu tunturissa voi olla. Meillä oli kuitenkin monta päivää aikaa oppia se! Mutta eipä kiirehditä asioiden kulkua. Sumusta huolimatta — näkyvyys n. 20—30 m — päätimme lähteä takaisin Meekonjär-

Aamuherätyksen aiheuttajat.

Kuva Matti Sikanen

velle. Olihan reitti sentään tuttu, vaikkei maisemia nyt voinutkaan ihailla. — Vähän ennen Pihtsusköngästä sumusta sukelsi isäänsä etsivä poika. Olivat veljensä kanssa ylityspaikkaa etsiessään joutuneet isästään sumussa erilleen. Jos ei rajavartijoiden kämpälle entiessään löytyisi, sovittiin, että lähdetään porukalla etsimään. Tulipa halju tunne! Onneksi sitä ei kestänyt pitkään, sillä kämpän paikkeilla poika tuli ilmoittamaan, että isä löytyi ja kaikki hyvin. Mikä helpotus! Sumu opetti meille paljon, mm. sen, että näkö- ja kuuloetäisyys piti säilyttää! No niin, taas oltiin Vuomakasjärvellä joen luusuassa. Yöllä tullut sade oli nostanut veden pintaa reilusti ja ylitys ei taaskaan sujunut ilman kommelluksia. Ensin pulppasi tytär ja sitten äiti ''jäi kiinni'' 2—3 m rannasta syväsä vedessä olevalle kivelle. Mahtoi olla hullunkurinen näky! Tulipa kolme reipasta kalastajaa avuksi. Yksi ''urho'' auttoi äidin kuivalle maalle, mutta jalat kastuivat silti! Kiitokset vieläkin! Loput ylitykset menivät muitta mutkitta. Vielä löytyi kuivia sukkia, jotka kiireesti vaihdettiin, sillä ilma oli viilentynyt huomattavasti. Meekonjärvelle ehdittyä sumu oli tiivistynyt tihkusateeksi. Tuntui hyvältä päästä telttaan suojaan.

LAUANTAI 30.7. Nyt jo kolmas päivä, kun on sumuista ja sateista yhä! Ja edelleen olemme sen takia juuttuneina tänne Meekonjärvelle. Nyt tosin kämpässä, jonne lopulta oli tultava kuivattelemaan kamppeita ja yöpymään. Tällaisella säällä ovat kämpät täysiä, mutta aina sekaan mahtuu. Kuitenkin olimme jo saaneet kämppäelämästä tarpeeksemme ja päätimme kaiketa huolimatta lähteä sumun sekaan. Eväätkin alkoivat jo uhkaavasti huveta. Suunta siis Kuonjarjohkan kämpälle! Tuntui kyllä melko ankealta, kun ympäristöä näkyi vain n. 30—50 m ja ylös nummille ehdittyä polut hävisivät alta. Jonkun aikaa kuljettua kompassi alkoi käyttäytyä oudosti eli oli ihan sekaisin! Liekö maaperässä ollut rautaa tai muuta metallia, joka sotki kompassin systeemit. Nyt olivat hyvät neuvot kalliit! Ensiksikin piti pysyä rauhallisena, toiseksi tutkimme karttaa muutaman 10 metrin välein ja yritimme arvioida paikkamme ja suuntamme. Se ei ollut niinkään helppoa, kun joka suuntaan maasto oli aivan samankaltaista. Näin jatkui matkamme ja yht'äkkiä Luoja armahti meitä ja nosti sumuverhoa sen verran, että pystyimme paikallistamaan sijaintimme! Kompassikin alkoi toimia taas. Hyvin kaukana alhaalla näimme vilauksen sineä, joka osoittautui Siedjonjärveksi. Mikä helpotus huomata, että suuntamme oli oikea! Sää huononi nopeasti uudelleen. Yksi iso kivimöhkäle kaukaisuudessa harhautti meitä. Lopulta kuitenkin osuimme Kuonjarjohkan kämpälle. Tankkaus- ja lepotauon jälkeen suuntasimme uusin voimin — yhä oikuttelevassa säässä — Saarijärven kämpälle. Sinne ehätimme lopulta illalla lopen uupuneina, sadekuurojen, monenlaisten mutkien ja yhä viilenevän sään vallitessa. Olimme patikoineet yhden päivän aikana alun perin kahden päivän matkaksi suunnitellun reitin! Mutta huono sää ja koti-ikäväkin ajoivat kuin piispa eteenpäin.

SUNNUNTAI 31.7. Nyt on nukuttu 10 yötä tunturissa! Ja neljäs päivä vesisadetta! Aamupesu jäisessä vedessä, ilman lämpötila kuuleman mukaan +6°C. Leirin kasaus hankalaa kylmässä tuulessa ja sateessa. Oltiin märkiä jo ennen lähtöä, varsinkin isä. Suuntana pikitie ja ''sivistys''! Taipaleesta muodostui ehkä vaelluksen rankin. Taukoja ei juuri voinut pitää normaalisti, sillä märkiä kun oltiin, olisi tullut kylmä paikoillaan ollessa. Ruokaa ei siinä säässä voinut laittaa, vain rusinoita yms. välillä syötiin, jotta jaksettiin taas. Sade piiskasi kylmän tuulen avulla ihoon kiinni liimautuneita vaatteita. — Tähän väliin lienee aiheellista huomauttaa, että sadevaatteet oli hylätty käytöstä jo aikaisemmin. Ne osoittautuivat valitettavasti hyvin epämukaviksi, hiostaviksi, kankeiksi, liikkumista hidastaviksi. — Meidän jalkojamme siivitti kuitenkin tietoisuus siitä, että pian päästään ihmisten ilmoille ja lämpimään — toivon mukaan! — kunhan vielä vähän aikaa kestetään! Sitten tuli lopulta iäisyyden jälkeen — PIKITIE! — Tämä ''iäisyysmatka'' oli suoritettu todellisuudessa ihan pikamarssia eli vajaat 4 tuntia Saarijärveltä Tsahkaljärvelle ja sieltä Saanan majalle. — Mikä taivaallinen tunne, kun päästiin saunaan ja valmiiden lihapatojen ääreen! Ja mitkä loistolapset, kun jaksoivat valittamatta nämä kahden viime päivän rankat taipaleet! Onneksi kaikki pysyimme terveinä. — Loppujen lopuksi vaelluksemme oli antoisa ja mielenkiintoinen seikkailu kaikkine tunturien hyvine, että huonoine puolineen.

Sirkka-Liisa Sikanen

TALVIPÄIVIEN LUONTOPOLUN TULOKSET

Talvipäivien yhteydessä pidetyn luontopolun hiihteli läpi 45 osanottajaa.

Tulokset

1.	Seija Lehtinen, Kavtsi/Logi	13 pist.
2.	Tapio Gustafsson, Logi	12 pist.
	Jorma Laine, Kolbma	12 pist.
	Anna-Maija Salminen, Logi	12 pist.
	Mirjam Tyrväinen, Njellä	12 pist.
6.	Terttu Karri, Kolbma	11 pist.
	Sakari Karri, Kolbma	11 pist.
	Ari Linkolehto, Logi	11 pist.
	Kati Yli-Kuivila, Logi	11 pist.

Kymmeneen pisteeseen ylsi 12, yhdeksään pisteeseen kuusi, kahdeksaan pisteeseen yhdeksän, seitsemään pisteeseen neljä, kuuteen neljä ja viiteen yksi kilpailija.

Koska muutama osanottaja pyysi tarkempaa selostusta luontopolun tehtävistä ja oikeista vastauksista, annetaan tiedot kaikille Tunturiladun jäsenille.

Tehtävät ja vastaukset (tehtävät hieman lyhennettynä)

1. Kieppiin voi mennä a) koskikara, b) teer, c) talitiainen?

V: teeri ja talitiainen. Kanalintujen lisäksi kieppiin menee moni muukin lintulaji, joista tässä mainittakoon kuukkeli, punatulkku, urpiainen, talitiainen, pyrstötiainen, lapintiainen, hömötiainen, vihervarpunen, hippiäinen ja pulmunen (ks. Jälkiä luonnossa/Otava). Pikkulintujen kieppejä tunnetaan huonosti, joten talvella luonnossa liikkuessaan voi kuka tahansa löytää lumesta yöpymästä tai päiväunilta vaikkapa variksen tms. Koskikaraa ei ole kiepistä tavattu. Selityksenä lienee se, että talvehtiessaan sulien äärellä, sillä ei voi kovin kylmä olla.

2. Suomessa on luonnon putkilokasvilajeja: a) noin 800, b) noin 1200, v) 1500?

V: noin 1200 (ks. esim Suomen kasvimaanteide sivu 125). Näistä alkuperäisiä on noin 1100 sekä lisäksi sadoittain mm. voikukkien ja keltanoiden pikkulajeja. Sammalia Suomesta tunnetaan noin 800 lajia, jäkäliä yli tuhat, sieniä useita tuhansia ja leviä noin 2000 lajia.

3. Mikä seuraavista on maamme uhanalaisin nisäkäs: a) metsäpeura, b) ahma, c) vesikko?

V: Vesikko, joka on mahdollisesti kuollut maastamme sukupuuttoon. Viimeinen varma havainto on vuodelta 1965 (Suomen eläimet, osa I). Metsäpeuralla menee jo melko hyvin, kiitos suojelutyön, mutta ahma on edelleen vihattu ja kanta vain noin 30 eläintä.

4. Tästä kuusen kävystä (näyte) on ateriansa saanut: a) käpylintu, b) orava, c) metsämyyrä.

V: orava, joka jättää jonkinverran repaleisen syönnöksen, Metsämyyrä syö kävyn tyven sileäksi eikä siinä ole repaleista kärkeä. Käpylinnun syömässä kävyssä suomut ovat halki, mutta ne ovat muuten paikallaan.

5. Hiihtoretkellä ollessasi havaitset yläpuolellasi linnun, joka kaartelee kauan ja lyö nopeasti siipiään. Linnulla on pitkä pyrstö sekä lyhyet ja leveät siivet. Kyseessä on todennäköisemmin: a) kanahaukka, b) harakka, c) varpushaukka.

V: varpushaukka, joka profiililtaan muistuttaa kanahaukkaa. Erona on se, että varpushaukka lyö tiheästi siipiään ja kanahaukka hitaasti. Harakka kaartelee joskus. mutta erittäin harvoin pitempään.

6. Kasvitieteellisessä merkityksessä tyhjäntörröttäjällä tarkoitetaan: a) keloa tai lahopuuta tai pystyssä olevaa kuollutta puuta, b) lumelle siemenensä varistanutta kasvia, c) syksyllä siemenensä varistanutta kasvia, jonka varsi on näkyvissä?

V: syksyllä siemenensä varistanutta kasvia, jonka varsi on näkyvissä? Lumelle siemenensä varistavaa kasvia sanotaan talventörröttäjäksi. A-kohdan puilla ei ole muuta nimeä. Lisää kasvien talvehtimisesta voit lukea Helsingin Sanomista 4.2.1984 tai Suomen Luonnosta 1/80.

7. Tällä rastilla esitetään kolme väittämää. Merkitse oikeat kohdat kortille: a) kurki saapuu toukokuussa, b) kesykyyhky saattaa pesiä ympäri vuoden, c) ensimäiset kiurut saapuvat yöllä.

V: kesykyyhkyt saattavat pesiä ympäri vuoden. Kurjen muutto tapahtuu huhtikuussa ja toukokuussa muuttoa on hyvin vähän. Ensimmäiset kiurut saaouvat yleensä päivällä, kuten muutkin aikaiset muuttajat. Sääntönä on, että ensimmäiset muuttolinnut saapuvat päivällä ja viimeiset yöllä. Jo huhtikuussa yömuuttajien osuus on vallitseva. Lisää voit lukea vaikkapa Muuttolinnut -kirjasta.

8. Tässä koivussa on vaakasuoria reikärivejä. Reikien tekijä on: a) tikka, b) ihminen, c) tuhotyönteinen.

V: tikka. Todennäköisesti koivujen kylkiin reikärivejä naputtaa käpyrikka, joka etsii koivuista keväällä mahlaa. Näin asian selostaa mm. Jälkiä luonnossa kirja. Näitä reikärivejä on melkein jokaisessa koivussa, kun niitä alkaa katsoa ''sillä silmällä''.

9. Mikä seuraavista väittämistä on oikein: a) variksenmarjoja saa poimia ilman lupaa, b) käpyjä saa kerätä vapaasti toisen maalta ilman luopaa, c) tien varrelta löytyneen kuolleen vastäräkin tai muun rauhoitetun linnun saa täyttää tai täytättää ilman lupaa?

V: a-kohta. Käpyjä ja tammenterhoja, kiviä jne. ei saa kerätä ilman maanomistajna lupaa. Sallittuja ovat marjojen ja sienten poiminta. Rauhoitetut linnut kuuluvat valtiolle. Näin asian sanoo viime toukokuussa voimaan astunut luonnonsuojelulain muutos. Riistalintujen osalta asian päättää alueen nimismies.

10. Mikä seuraavista väittämistä on oikein: a) kun sumu liikkuu alhaalla laaksossa, on tulossa kaunista säätä, b) aamurusko enteilee kaunista säätä, c) iltarusko enteilee kaunista säätä?

V: a ja c. Vanha sanonta on myös, että aamunrusko on päivän pasko.

11. Mikä seuraavista linnuista oksentaa sulamattomat ravinnonjätteet (oksennuspallot): a) varis, b) hiirihaukka, c) kalalokki?

V: lähes kaikki linnut oksentavat sulamattomat ravinnonjätteet. Tunnetuimpia ovat pöllöt, haukat ja lokit. Tästäkin voi hankkia lisätietoja Jälkiä luonnossa -kirjasta.

12. Arvioi matka ensimmäiseltä rastilta rastille 12. Matka on: a) noin 1.3 km, b) noin 1.8 km, c) noin 2.5 km?

V: noin 1.8 km.

Luontopolun maksimipisteet olivat 17 (kukin alle viivattu 1 piste, paitsi tehtävä 3, jossa 2 pistettä). Yleispiirteenä on havaittavissa, että suuri osa tehtävistä oli tuttuja, mutta joukossa oli hyvinkin outoja asioita. Kanalintujen kieppiin menon tiesi jokainen, mutta pikkulintujen kieppiinmenoa ei tietänyt kukaan. Kasvien määrän saattoi joko tietää ta arvata. Osa ilmeisesti tiesi määrän. Vesikko oli useimmille tuttu uhanalainen eläin. Syönnöksenkin tunsi valtaosa. Varpus- ja kanahaukan erottaminen on joskus kokeneellekkin lintuharrastajalle vaikeaa, joten kohdat a ja c selittyvät tällä. Tyhjäntörröttäjä lienee ollut useille outo, mutta arvaamalla tai päättelemällä osa sai pisteen. Osa tunsi asian ennestäänkin. Muuttolintukysymykseen monet veikkasivat kaikkia kolmea kohtaa ikään kuin varman päällä, koska väärästä vastauksesta ei otettu miinusta. Kurkien ja kiurujen muuttoon on syytä tutustua paremmin. Tikan reiät olivat outoja, mutta eiköhän asia nyt opittu. Jokamiehen oikeuksien tunteminen on jokaisen retkeilijän kunniasia ja marjojen poiminnan moni tiesi. Mutta olisipa moni ottanut laittomasti käpyjä toisen maalta. Sään ennustaminen iltaruskon perusteella oli monille tuttu, mutta sumun liikkeitä ei niin hyvin tunnettu. Haukkojen oksennuspallot tiedettiin, mutta muiden lintujen ei. Ja matkan arviointi on aina vaikeaa, kun on kuljettu ilman karttaa.

Tunturiladun yksi tehtävä on koulutus ja sitä tämäkin luontopolku pyrki olemaan. Talvipäivillä talven teeman mukaisesti. Lunnon kirjan lukeminen on vaikeaa, mutta paljon antavaa. Ja koskaan ei läksyjään kunnolla osaa.

Luontopolun laatija

ANTTI KARLIN

Tunturilatulaisten luontotietouden aukot

Seuraava taulukko selivttää, miten tehtäviin on vastattu (oikeat vastaukset alleviivattua)

		a	b	c
1.	Kieppi	2	45	0
2.	Kasvit	18	11	15
3.	Uhanalaiset eläimet	8	6	31
4.	Syönnös	8	29	4
5.	Lentävä lintu	14	7	28
6.	Tyhjäntörröttäjä	10	16	32
7.	Muuttolinnut	32	31	22
8.	Tikan reiät	5	19	21
9.	Jokamiehen oikeudet	43	13	9
10.	Sään ennustaminen	14	11	37
11.	Oksennuspallot	1	39	13
12.	Matkan arvionti	5	23	17

AJATELMIA TALVIPÄIVISTÄ

Oli nuo mainiot talvipäivät joka oli koonnut sudet, sudenmieliset ja pennut maakunnista 9 perhejuhliin, logikerhon kartanolle Leijakorven yhteismetsän Koirasaaren kämpälle. Päivän hämärtyessä, alkoi väkeä saapua koirasaaren kämpälle, tuloseremoonien jälkeen, osa majoittui leijan suojiin. Toiset majoittui ikikuusten tuuheiden oksien suojaan. Savu yössä vain leijui ja telttaalueelta kuului susien kuorsaus. Lauvantaina oli juhlalliset avajaiset, nuotiokentällä, joka oli koonnut sudet pieninpiä myöten mukaan. Oli Koirasaaren haltija äänessä, jostain kuusen alta hän ilmoitti, että häntä ei pidä unohtaa. Ehkä oli susilaumaansa tyytyväinen kun ei sen enempää hätyytellyt. Oli luontopolku, perinteinen vaelluskilpailu erätiedoissa ja taidoissa titaanien ottelu kiertopalkinnosta, nilistä. Nili matkasi Huttus Pekan kartanolle Pieksämäkeen. Nuoremmat myös mukana kovassa taistossa, kuksa matkasi Kolbman kartanolle. Illalla väki kokoontui nuotikentälle joikhaamaan ja muun ohjelman pariin joka oli hyvin järjestetty.

Lopuksi karkelot kämpän suojissa, oli kodikas tunnelma, äiti ja isä karkeloivat, lapset omissa leikeissä, kävivät nukkumaan kun aika tuli. Oli ilahduttavaa että näitä pienempiä oli mukana enempi kuin edellisillä talvipäivillä. Kun otamme näitä pienempiä, saamme oikea henkisiä tunturilatulaisia tunturreita ja jänkää polkemaan. Seuraaville talvipäiville vihjeeksi järjestäjille perustakaa muksula jossa pienimmille olisi omaa ohjelmaa esim. pulkkamäki, hiihtokilpa piirtämistä ym. mielekästä ohjelmaa. Näin voisi perheet tulla mukaan, äiti ja isä pääsisivät omiin ohjelmiin tai perhekohtaisia kilpailuja. Tunturilatutoiminta on arvokasta työtä kansalaisten keskuudessa, arvokkaampaa on se työ kun saamme nuoria mukaan tunturilatutoimintaan. Siis jokainen kerho tuo seuraaville talvipäiville pari nuorta mukaan olkoonpa se haaste, saapi tuoda enempiki. Kiitokset Logille hyvistä talvipäivistä.

Alpiini

Alpiini kairankävijä

Vuorollani tässä minäkin muistelen aikaa, jolloin tapasin ensi kerran otsikossa mainitun henkilön.

Siitä on jo kaksi vuosikymmentä miltei lopuilleen jo kulunut. Oli kesä 1964. Istuin linja-autossa matkalla Saariselälle. Auto oli täynnä saksalaisia, matkalla jonnekin pohjoiseen. He pitivät valtavaa meteliä, lauloivat ''heimatlandin''-kaipuutaan ja olivat muutenkin äänessä alvaria. Miksi lienevätkin lähteneet kotimaastaan kun kaipuu sinne oli niin pohjaton, että sen oikein aisti. He tekivät matkan tympeänoloiseksi, varsinkin kun vielä oli ahdastakin.

Eräskin kaveri, joka aina pysähdyspaikoista lähdettyä yritteli tunkea paikalleen, näytti ylen harmistuneelta. Taisi jotain sanoakin kuljettajalle metelistä. Huomioni kiintyi juuri tuohon mieheen. Keskimittainen, tanakka, ikää n. 30 vuotta. Nahkainen ''protestilätsä'' päässä, lippa silmillä. Tuli mieleen Helsingin ensimmäiset lättähatut. Mitähän tuokin Lapista hakenee?

Lopulta saavuimme ns. Virkamiesmajan pihalle. Paikka tunnetaan nykyisin Saariselän retkeilykeskuksen nimellä. Selvittelin rinkkani lähtökuntoon. Kioskin tyttäriltä kyselin linja-autojen kulkua, linjalla Raja-Jooseppi—Ivalo. Lätsämies kuuli kyselyni ja sanoi itsellään olevan ''Turistin''. Sanoi, jotta siitä sopii katsoa. Asia selvisi, samoinkuin sekin, että molemmat olimme matkalla samaan päämäärään.

Lähdimme yhdessä vaeltamaan. Tuon retken vaiheista on Alpiini kertonut Tunturiladun numerossa 2 1980, tarinassaan ''Erätoveri''. Siksi en koko retkeen puutu sen enempi. Totean vain, että siitä se alkoi kaveruus, joka on kestänyt ja vuosi vuodelta vain lujittunut korpia kolutessa.

Pari ensimmäistä vuotta vaeltelimme Saariselillä, sitten Käsivarren maisemissa, kierrellen ko. alueiden kaukaisimmatkin kolkat ja kivikot. Sitten jo tienkeino vei Ruotsin ja Norjankin Lappiin. Kiivettiin Pältsat, Parakset, Moskaskaidit ja Isdalsfjelletit. Jäämeressäkin kahlailtiin ja sen rannalla kahvisteltiin. Talviretkillä nuorisojoukon kanssa samoiltiin. Tutuiksi tulivat Sarmitunturit ym. Viimeksi vaeltelimme ruskan aikana Paistuntureilla.

Tuhansia kilometrejä on taakse jäänyt käveltynä ja hiihdettynä, vaan ei nuo kilsat ole olleet raskaita vaeltaa. Kaikenlaista on sattunut ja tapahtunut, ei kuitenkaan mitään, jota voisi pitää negatiivisena.

Retkillä Alpiini on aina toiminut kokkina. Se tehtävä on ikäänkuin luonnostaan hänelle langennut. (allekirjoittaneesta ei kokiksi olisikaan) Retkioloissa on kokin tehtävä usein epäkiitollinen ja raskas. Alpiini vain on saanut keitoksiinsa maun ja voiman. Pieniä erikoisuuksia on joka retkellä löytynyt. Kuten esim. v-71 kun erittäin raskaan, n. 350 km vaelluksen lopussa Terbmisjärvellä räiskäleitä paistoimme, löytyi Alpiinin rinkasta 2 kpl tuoretta ja ehytä kananmunaa! Miten lienevät säilyneetkään, en tiedä vieläkään.

Joskus taas on kokki yllättänyt hillakiisselillä, tai jollain muulla luonnonantimella. Ja aina on kaveri kertonut päivän ruokalistasta, että ''se on tyrneää soppaa, mieluummin sitä syö kun selkäänsä ottaa''.

Palviliha on Alpiinin herkku. Sitä hän ei juuri unohda matkasta. ''Kukaan kunnon retkeilijä ei ota askeltakaan ilman palvia'' Palvin kanssa sattui aina kaikenlaista ährinkiä. Kesällä ei se säilynyt, vaikka Alpiini sen lumeenkin hautasi, jos oli lunta käsillä. Pakkasi vain väkisin pilaantumaan. Kerrankin Norjassa alkoi palvi hiukan tuoksahtaa. Alpiini keitteli sitä tunturivesissä. Ja katso, syödyksi tuli. Luirojärvellä hän kerran naulasi palvipakettinsa vanhan rajakämpän oven päälle harjahirteen. ''On siellä hiiriltä turvassa ja pysyy viileänä''. Joo, oli se turvassa hiiriltä, vaan ei siitä kuitenkaan aamulla ollut jäljellä kuin kappale nahkaa. Kuukkelit olivat sen äkänneet ja väärin sille kävi. ''Mää jo fundeerasinki kauhiast pali, et mitä ihmett ny oikke tapahtuskaa ku linnu nii kauhiast metelöitte'', kertoi turkulainen tytär aamulla. Loppuretkellä ei sitten ollu enää palvia. Sehän siitä oli seuraus. Vaan mitäpä tuosta. Pääasia, että oltiin Lapissa. Sillä niin väliä, vaikka joskus huilattiin ohi kämpän ja yövyttiin tulilla. Sati satoi, kantänka, jos paistoi, hyvä sekin.

Tätä juttua voisi jatkaa loputtomiin. Aina vain riittäisi kertomista. Mutta olkoon, todetaan vain lopuksi, että nyt sitten Alpiinikin on miehen iässä. Täytti 27. 2. 50 vuotta. Onneksi olkoon! Merkkipäiväänsä Alpiini vietti Lapissa. Ainakin sanoi, kun asiasta kyselin: ''kuulen kairan kutsun''. Ja mikäs sen somempaa.

Siunatkoon rehdille kairankulkijalle vielä paljon retkirikkaita vuosia, pysyköön terveys hyvänä ja mieli valoisana!

Lahdessa 28.02-84

''erätoveri'' **Matti Aro**

Saamelaiskäsityötapahtuma Tampereella

Rohkeasta yrityksestä, Saamelaiskäsityötapahtuman järjestämisestä Tampereella, tuli täydellinen menestys. Työtä oli tehty paljon hyvän ja tasokkaan tapahtuman aikaansaamiseksi ja tyytyväisyys onnistumisesta palkitsi vaivan.

Ajatus syntyy ja kehittyy.

Kiinnostus Käsityötapahtuman järjestämiseksi Tampereella virisi marraskuussa -82. Tällöin logilaiset vihjailivat siihen suuntaan ja Kolbman kerhotoimikunta kävi tutustumassa logilaisten järjestämään tapahtumaan. Kolbman vuosikokouksessa sitten tehtiin päätös tapahtuman järjestämisestä syksyllä -83.

Suurena apuna alkujärjestelyissä oli logilaisilta saatu materiaali; ohjelmat, henkilöiden osoitteet, tilinpäätös ym. Talvella -83 näyttelytoimikunta aloitti työnsä ja ensimmäiseksi oli tarkasteltava missä laajuudessa tapahtuma aiotana järjestää ja mihin resurssit riittävät. Tilaisuus olisi voitu järjestää joko suppeana myyntinäyttelynä tai laajana näyttelyn, myynnin, seminaarin, työesityksiä ja muuta sisältävänä monipuolisena tapahtumana. Päätettiin suunnitella monipuolista, tasokasta tapahtumaa, josta voidana tarpeen mukaan karsia osia pois.

Sapmelas Duodjarad-yhdistykseen otettiin ensimmäisen kerrna yhteyttä helmikuussa -83. Yhdistys suhtautui myönteisesti asiaan. Päivämäärän päättäminen ja huoneiston etsiminen sekä varaus olivat ensimmäisiä tärkeitä toimenpiteitä.

Kesällä otettiin ensimmäistä kertaa yhteyttä mahdollisiin luennoitsijoihin seminaariin. Saamelaisiin käsityöntekijöihin alettiin myös pitää yhteyttä. Seminaarin aiheiden valinta, aikataulujen laadinta, mahdollisten lupien anominen ja näyttelyaineiston keruu olivat vuorossa kesän lopulla. Hiljalleen alkoi tapahtuman sisältö hahmottua. Pitkin syksyä koettiin vielä monenlaisia yllätyksiä, sekä kielteisiä että myönteisiä.

Tapahtuma lähestyy.

Noin viikkoa ennen tilaisuutta ohjelmat lyötiin lukkoon ja monistettiin. Mainoksia ja ohjelmia levitettiin kolbmalaisten toimesta työpaikkojen, liikkeiden yms. ilmoitustauluille. Lehdissä julkaistiin ilmoituksia sekä kirjoituksia ja paikallisradioon saatiin pieni tiedotus. Vakuutusyhtiön ja pankin näyteikkunoille pystytettiin pienet näyttelyt yleisön mielenkiinnon herättämiseksi.

Vähän ennen tilaisuutta alkoi kaikki materiaali olla kerättynä. Viimeiseksi saapui pohjoisesta lähetys, jossa olivat myyntiin ja näytteilel tulevat käsityöt. Nämä oli vielä lajiteltava ja luetteloitava sekä säilytettävä varmassa paikassa vakuutettuna.

Näyttely käytiin pystyttämässä Sampolan koulun aulaan perjantai-iltana. Kaikki laitettiin valmiiksi niin, ettei lauantaiaamuna ollut enää kuin pientä siistimistä. Arvokkaita tavaroita oli vahdittava ja siksi muutamat kolbmalaiset viettivät yönsä näyttelytiloissa.

Avajaiset ja myönteinen alkumenestys.

Viralliset avajaiset olivat lauantaiaamuna klo 10.00. Tällöin tilaisuus oli rauhoitettu tunniksi kutsuvieraille ja lehdistölle. Arvovaltaisimpia kutsuvieraita paikalla oli kaupunginvaltuuston puheenjohtaja, kaupungin koulutoimen johtaja, kulttuurilautakunnan puheenjohtaja ja palopäällikkö. Palopäällikkö tarkasti ulkona nurmikolla olevna lapinkodan paloturvallisuuden. Lehdistön edustajia oli paikalla vain paikkakunnan valtalehdestä.

Klo 11.00 jälkeen ovet olivat sitten avoinna yleisölle, jota päivän kuluessa kävikin melko mukavasti. Luonnollisesti ulkona savuttava lapinkota kiinnitti ihmisten huomiota ja herätti uteliaisuutta näkemään mitä näyttely sisälsi. Monet kaukanakin asuvat tunturilatulaiset olivat saapuneet tilaisuuteen ja mm. Helsingistä ja Turusta tultiin linjaautoittain.

Seminaarin esitelmiä ja filmejä seurasi lauantain kuluessa lähes täydet salilliset. Arpojakin myytiin lähes kaikki. Yleisö viihtyi myös kahviossa, missä kahvitellessa oli mahdollisuus seurata dia-sarjaa ''Lapin kahdeksan vuodenaikaa''. Yöllä jouduttiin leipomaan lisää kampanisuja kahvioon.

Sunnuntain yleisöryntäys.

Sunnuntaiaamun lehdessä oli tapahtumasta puolen sivun juttu kuvineen. Suurelta osin tämänansiota olise yleisöryntäys, mikä päivän aikana koettiin. Väkeä oli parhaimmillaan täydellisene tungokseen asti. Seminaarin esitelmiä seurasi täydet salilliset ja arpojakin jonotettiin parhaimmillaan parijonossa.

Yleisö oli todella kiinnostunutta saamelaiskäsitöistä. Esineitä tutkittiin ja ihasteltiin, käsityöntekijöiden työtä seurattiin ja työtapoja tiedusteltiin. Monet vanhat tuttavat tulivat tervehtimään pohjoisesta tulleita käsityöntekijöitä. Järjestäjien ja valmistajien kannalta oli tietenkin mukavaa, että käsitöitä myös ostettiin. Eniten ostettiin kirjanmerkki-nauhaa, joka loppuikin kesken.

Käsityötapahtuman sisältö.

Näyttelyn pystytykseen oli saatu materiaalia yhdistyksiltä ja saamelaisilta käsityöntekijöiltä. Mm. Ella Sarre Inarista oli lähettänyt valmistamansa Inarin saamelaisen puvuston. Petteri Laitin ja muiden käsityöntekijöiden arvokkaimpia esineitä oli näytteillä lasivitriineissä. Myös myytävät esineet oli aseteltu näyttäviin ryhmiin, joissa yleisöllä oli mahdollisuus vertailal ja valita sopiva. Lapin Sivistysseuralta oli saatu saamelaista kulttuuria ja käsityötaitoa esittäviä valokuvia.

Saamelaiset käsityöntekijät esittivät työtapojaan koko näyttelyn ajan. Enontekiöläinen Kristiina Näkkäläjärvi valmisti nutukkaita ja inarilainen Petteri Laiti esitteli kaiverrustyötä. Molemmat joutuivat vastaamaan kiinnostuneen yleisön lukemattomiin kysymyksiin.

Sampolan auditoriossa pidetyssä seminaarissa kuultiin esitelmiä saamelaiskulttuurista ja nähtiin filmejä molempina päivinä neljän tunnin ajan. Seminaarissa tehtiin tunnetuksi myös ''Sami Duodji''-merkkiä.

Lapin Sivistysseuran ja Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran julkaisuja oli näytteillä ja myynnissä. Yleisö oli eniten kiinnostunut julkaisusta ''Suomi—Sami Sadnekirji''. Tätä jouduttiin myöhemmin tilaamaan lisää. Myös eräällä kirjakaupalla oli oma kirjanäyttelynsä.

Myönteistä palautetta.

Tapahtuman onnistuneesta järjestämisestä on jälkeenpäin tullut vain myönteisiä palautteita. Sampmelas Duodjarad-yhdistyksen edustajat ovat olleet hyvin tyytyväisiä käsitöiden myyntiin ja asian saamaan huomioon. Myös yksityiset ihmiset tulivat kiittelemään onnistuneesta tilaisuudesta.

Yleisöä arvioitiin tapahtumassa käyneen 3500—4000 henkeä. Tungoksesta huolimatta kaikki näytti toimivan sujuvasti. Näyttelyn sijainti keskeisellä ja tunnetulla paikalla Tampereella oli eräs menestykseen vaikuttava syy. Sampolan avara ja valoisa aula antoi mahdollisuuden eri toimintojen hyvään sijoitteluun.

Näyttelyä myös arvostettiin. Lempäälän kotiteollisuuskoulun oppilaat, jotka kävivät näyttelyssä ja seurasivat seminaaria, saivat tästä lisäkoulutusta sekä merkinnän kurssitodistukseen. Myöhemmin ovat eräät käsityöntekijät pahoitelleet, kun eivät sittenkään tulleet esittämään työtään.

Saamelaiskäsityötapahtuman järjestäminen teetti työtä, mutta se oli antoisaa. Kaikki materiaali, muistiinpanot, kirjeenvaihto ym. on arkistoitu. Jos tapahtuma joskus vielä järjestetään, niin niistä tulee olemaan hyvin paljon apua.

Saivare.

Sapmelas Duodjarad-yhdistyksen konsulentti Ilmari Laiti esittelee leukua Tampereen kulttuurilautakunnan puheenjohtajalle Veikko Viitaselle.

Kristiina ja Iisko Nääkkäläjärvi Enontekiöltä joutuivat vastaamaan lukemattomia kertoja kiinnostuneen yleisön kysymyksiin. Kristiina valmisti nutukkaita kahden päivän ajan.

Petteri Laiti Inarista esitti kaiverrustyötä. Näytteillä oli hänen valmistamiaan esineitä.

Ella Sarren valmistamaa Inarin saamelaisen puvustoa.

Kuvat Pentti Luostarinen

Liiku hiljaa luonnossa

Tuntureilla kevät vasta pilkistää kivikosta, mutta etelärannikolla muuttolinnut, kasvit ja perhoset sekä ihmisten iloiset kasvot kertovat valon juhlan alusta. Mahlakin jo valuu puissa. Luonnossa kulkeminen ja luonnon lukeminen on taito sinänsä. Tärkein on tietenkin kulkea siellä silmät ja korvat auki, mutta hiljaa, sillä meluava joukko ei toisiltaan mitään muuta kuule.

Huhtikuussa vaeltajakin löytää Lapista useita kevään tunnusmerkkejä. Koskissa on sulapaikkoja, joissa koskikarat asustavat. Koskien alapuolisiin suvantoihin ilmestyvät kuun lopulla ensimmäiset vesilinnut. Joutsenkin ehtii pesimäpaikalleen huhtikuussa ja joskus kulkija on ihmetellyt keskellä lumista suota oleskelevaa joutsenparia. Todettakoon tässä, että viime vuonna Kuusamosta löytyi hautova kurki lähes metrisen lumipeitteen kattaessa maan. Pesä oli suon ainoassa paljaassa lähdepaikassa. Tällaisissa paikoissa on liikuttava huhtikuussakin niin, että lintuja ei häiritä.

* * *

Sudesta on taas tullut puheenaihe. Susi on suomalainen eläin siinä kuin joutsenkin, joten sillä on oikeus täällä vaellella (kuten muidenkin susien). Valitettavasti tiedotusvälineiden edustajat usein synnyttävät susivihaa, vaikka he eivät sitä tarkoittaisikaan. Mutta kova kilpailu lukijoista ja raflaavista jutuista saattaa houkutella pienoiseen ylilyöntiin susiasioidenkin tiimoilta.

Itse olen aina pitänyt suurena haaveena istua leiripaikalla vaikkapa jossakin Itäkairassa. Siinä leiritouhujen ja ruoanlaiton ohessa kuuluisi ensin yksi ulvahdus ja perään heti parista muusta suunnasta lisää ulvahduksia. Siinä olisi sitä jotakin. En katso, että susi olisi nykyisin vaarallinen ihmiselle. Ajatellaanpa vain sitä susimäärää, mikä Euroopassakin tällä hetkellä on. Hyvin harvoin ihminen joutuu sen uhriksi. Minä ainakin pelkään enemmän vihaisia hirviä kuin susia. Autoista puhumattakaan.

* * *

Nuotio kuuluu eräretkiin. Tulen sytyttämiseen tulisi aina pyytää maanomistajan lupa. Valtion mailla liikuttaessa lupa pitäisi pyytää metsähallitukselta, mutta harvapa sen tekee. Toinen huolestuttava asia on kelojen ja pohjoisten katajien polttaminen. Kelo on tunnetusti hyvä lämmönlähde, mutta kuitenkin satoja vuosia vanhan kelon soisi viettää eläkevuosiaan rauhassa. Muuta puuta kyllä varmasti löytyy ja ovathan retkeilyvälineetkin niin hyviä, että koko yön kestäviä tulia ei enää tarvita. Pohjoisten katajien ikä saattaa hyvinkin olla muutama sata vuotta, mutta silti kulkija ottaa katajat nuotiotarpeeksi. Itse suosittelen spriikeitintä, jotta katajat saavat koetella voimiaan luontoäitiä kohtaan.

* * *

Aikaisemmin linnunmunien keräilijät liikkuivat Lapissa. Tästä hyvän käsityksen antavat vanhat lintukirjat. Munienkeruu on nykyisin lähes tyystin jäänyt unholaan. Kuitenkin on merkkejä siitä, että munien keräilijät liikkuvat edelleen Lapissa. Lähinnä kyseessä ovat ulkomaalaiset henkilöt. Jos tapaat Lapissa tai muualla Suomessa henkilön, joka on selvästi munienkeruuhommissa, niin ilmoita asiasta lähimmälle poliisille tai lääninhallituksen ympäristönsuojelutoimistoon, jotta roistot saadaan kiinni.

* * *

Kevon luonnonpuisto on ollut monen kulkijan tossun alla. Äskettäin luonnonpuiston rajoja on muutettu, mutta muutostöitä ei ole vielä merkitty maastoon. Tosin sinne on ilmestynyt muutamia uusia rajapyykkejä, mutta ne on tarkoitettu rajankäyntiä varten. Joten liikkuessasi Kevon luonnonpuistossa tänä vuonna, katso kartasta, missä saa liikkua ja missä ei. Luonnonpuistossa merkittyjen reittien ulkopuolella liikkuminen on rangaistava rikos. Kuivin ja Madjoen kämpälle voit siis edelleen mennä luvallisesti.

* * *

Joutsen on maamme kansallislintu. Tänä vuonna laji on tutkimuksen kohteena. Tarkoitus on selvittää, missä tämä laji pesii ja kuinka paljon se saa poikasia jne. Myös muuttoa koskevat havainnot kerätään talteen, joten liikkuessasi Lapin perukoilla kirjoitapa tänä vuonna kaikki joutsenhavainnot talteen ja ilmoita allekirjoittaneelle. Todettakoon tässä, että joutsen pesii nykyisin melko harvalukuisesti Keski- ja Pohjois-Suomessa. Koko maan pesimäkanta arvioidaan noin 400 pariksi.

* * *

Viime keväänä muuttui luonnonsuojelulaki sekä rauhoitusasetukset. Kasveista kirjoitettiin perusteellisesti syksyn lehdessä, joten puutun tässä vain eläinasioihin. Lakiuudistuksen mukaan kaikki rauhoitettuna ja kuolleena löydetyt eläimet kuuluvat valtiolle, joten enää ei saa täytättää esim. pihalta ikkunaan törmännyttä västäräkkiä. Näin tiukka on uusi luonnonsuojelulaki.

Uuden luonnonsuojelulakiin liittyvän asetuksen mukaan rauhoitettiin kyytä lukuunottamatta kaikki muut maassamme esiintyvät matelijat ja sammakkoeläimet. Aikaisemmin rauhoitettujen perhosten (iso- ja pikkuapollo) lisäksi rauhoitettiin isokultasiipi kolmantena perhosena. Linnuista lain suojan saivat huuhkaja ja selkälokki, jotka nyt ovat koko maassa rauhoitettuja ja koko vuoden. Kanahaukan rauhoitusaikaa pidennettiin kuukaudella ja nyt se on rauhoitettu 1.4.—31.7 ja se on nyt ainoa petolintu, jota ei ole rauhoitettu koko vuodeksi maassamme.

* * *

Kiljuhanhea on harva lapinkulkija nähnyt. Vielä tämän vuosisadan alussa se pesi useissa paikoissa Lapissa. Vieläkin pohjoisessa on asukkaita, jotka muistavat nämä pienet hanhet, jotka ”kiljuvat”. Helmikuussa perustettiin Suomeen kiljuhanhityöryhmä, jonka tehtävänä on kerätä vanhaa tietoa kiljuhanhista sekä pohtia, minne kiljuhanhia voidaan istuttaa Lappiin. Nyt kiljuhanhityöryhmä vetoaa lapinkävijöihin ja pyytää heiltä kaiken kiljuhanhitiedon, myös vanhat tiedot sekä haastattelutiedot. Tiedot pidetään luottamuksellisina.

* * *

Naalejakin vielä löytyy, mutta vähiin on mennyt maamme naalikanta. Naalihan joutui turkismuodin uhriksi ja lyhyessä ajassa laji tuhottiin lähes tyystin sukupuuttoon. Suomessa naali asustaa lähinnä vain Utsjoen ja Enontekiön tunturialueilla, missä kokonaismäärä lienee muutama kymmenen naalia. Viime vuosina naalilla ei ole mennyt kovin hyvin, sillä vuonna 1978 Enontekiöltä löytyi vajaa kolmekymmentä naalia. Kesti kuitenkin muutama vuosi ennen kuin naalimme saivat pentuja. Vuonna 1982 on tiedossa kolme pentukatrasta. Asko Kaikusalo on kolunnut naalien perässä 1960-luvulta alkaen ja hän ottaa mielellään vastaan kaikki naalia koskevat tiedot (os. Ojajoki, 12700 Loppi).

* * *

Kevään hankikelin jälkeen kesä saa vallan ja lintuemot kantavat ”selkä väärässä” ruokaa jälkikasvulleen. Lintujen pesimärauhan turvaaminen on jokaisen tunturilatulaisen asia. Lopuksi teen ehdotuksen, miten omista kämpistä voidaan ammentaa lisää luottotietoutta. Tämä käy siten, että hankitaan kämpille luontovihko, johon voidaan toiseen päähän merkitä eläinhavainnot ja toiseen kasvihavainnot. Kämpän lähiympäristöstä voi myös laatia kartan, johon merkitään kasvien ja eläinten tapaamispaikat. Tällä tavalle voimme jättää havaintomme seuraaville iloksi ja virkistykseksi. Kiljuhanhi- ja joutsenhavainnot os. Kajavankuja 6 as 21, 23520 Uusikaupunki.

Antti Karlin

Jatkoa ykin sillan talkoista

Tytöt sahasivat keittiöpuut. Kuva Brita Saloriutta

Ykin silta II valmiina heinäkuussa v. 1968. Kuva Alma Lappeteläinen.

Kun hyvät kahvinkeittäjät ovat paikalla — sujuu muu talkoohomma ihan itsestään.

(Hemmon aforismi)

Lapin autiotuvista joka kolmannen ympäristö selvästi roskaantunut — Retkeilypoluista viidennes roskaantunut

Joka kolmannen Lapin autiotuvan ympäristö on selvästi roskaantunut. Poluista viidennes on roskaantunut. Roskaantuneet polut sijaitsevat pääasiassa luonnonsuojelualueilla. Erittäin roskaantuneiksi on luokiteltu 23 % autiotuvista.

Tiedot ilmenevät Maailman Luonnon Säätiön Suomen Rahaston organisoiman ja sisäasiainministeriön rahoittaman tutkimuksen perusteella julkaistusta raportista ”Lapin retkeily- ja luonnonsuojelualueiden roskaantuminen, jätehuolto ja vaihtoehdot jätehuollon kehittämiseksi”. Tutkimuksesta vastaavat MMK Timo Assmuth ja mmyo Ari Seppänen.

Tulevaisuudessa Lapin erämaiden roskaantuminen voi osoittautua taloudelliseksi haitaksi, sillä autiomajojen ja retkeilyreittien roskaantuminen voi merkittävästi vähentää Lapin luonnon puoleensavetävyyttä. Lapin roskaantuminen on varsin ”nuori ilmiö”. Vasta kertakäyttöisten ja muovisten sekä muusta kestävästä materiaalista valmistettujen pakkausten käyttö on lisännyt pysyvää roskaantumista. Tilannetta pahentaa retkeilijöiden ja konevoimalla erämaissa liikkuvien määrän kasvaminen. Aikaisemmin pienempi joukko jätti jälkeensä vähemmän jätettä, joka oli helposti maatuvaa ja hajosi nopeasti itsestään.

Lapin tunturialueiden roskaantumisja jätehuoltotutkimus tehtiin, koska yhä useammat viranomaiset ja vapaaehtoiset järjestöt ovat ryhtyneet toimiin retkeilyreittien siistimiseksi. Erämaiden roskaantuminen on siis jo koettu ongelmaksi, mutta ongelman laajuus ei ole ollut tiedossa. Toisaalta ei ole ollut suunnitelmaa roskaantumisen estämiseksi, vaan nk. järjestettyä jätehuoltoa säännöllisine astioiden tyhjentämisineen ollaan levittämässä erämaihin. Se tulee kuitenkin hyvin kalliiksi mm. tiettömyyden, pitkien etäisyyksien ja vaikeiden sääolosuhteiden vuoksi.

Raportin pohjaksi tutkittiin kesällä 1983 yli 1 000 km:n taipaleet Lapin suosituimmilta retkeilyalueilta sekä 78 autiotuvan ympäristöt.

Poluista havaittiin 19 % roskaantuneiksi. Erityisen roskaantuneita polkuja oli joukkoretkeilyalueilla, Urho Kekkosen, Pallas—Ounastunturin ja Lemmenjoen kansallispuistoissa sekä Ylläksen alueella. Roskaantuneimmat polut sijaitsivat luonnonsuojelualueilla, mikä on pahasti ristiriidassa luonnonsuojelualueiden tavoitteiden kanssa. Tutkittujen autiotupien ympäristöistä 36 % oli roskaantunutta, ja tuvista 23 % voitiin luokitella erittäin roskaantuneiksi. Erittäin roskaantuneet tuvat sijaitsivat vähän retkeillyiltä reiteiltä erämaassa ja ne olivat helposti moottorikelkan tai veneen avulla saavutettavissa. Pahimmiksi roskaajiksi osoittautuivat moottorikelkalla, -pyörällä tai -veneellä maastossa liikkuvat henkilöt. Myös päiväretkeilijät ovat ongelmallinen ryhmä monilukuisuutensa johdosta.

Järjestettyä jätehuoltoa ollaan ulottamassa yhä laajemmalle alueelle erämaihin, varsinkin suojelualueille. Jätteitä kuljetetaan talvisin pois 28 tuvalta ja esim. Saariselän lähiretkeilyalueella täyttyy vuodessa keskimäärin 16 jätesäkkiä tupaa kohden. Säkkeihin joutuu paljon (n. 44 %) palavaa jätettä. Myös maastossa olleesta roskasta noin puolet oli poltettavaa.

Lapin retkeily- ja luonnonsuojelualueilla on jätteenkuljetuksen piirissä jo noin 70—80 % retkeilijöistä. Nykyinen jätteiden kuljetus erämaista maksaa vuodessa n. 250 000 mk ja sen ulottaminen kaikille reittituville maksaisi n. 600 000 mk. Esim. Urho Kekkosen kansallispuistossa jätteen poiskuljetuksen aloittaminen uudella tuvalla maksaa n. 6 000 mk ja vuotuinen ylläpito 7—10 000 mk.

Joukkoretkeilyalueilla havaittiin käymäläongelmia, jotka voitaisiin ratkaista kuivikekäymälällä ja jälkikompostoinnilla. Muualla käytössä olevaa tekniikkaa olisi kokeiltava Lapin lämpötiloissa. Talvi aiheuttaa myös muun jätehuollon ja roskaantumisen kannalta erityisongelmia.

Järjestetty jätehuolto ei sinänsä takaa alueiden säilymistä siistinä, sillä alueta roskataan muualtakin kuin autiotupien ympäristöistä. Järjestetty jätehuolto tulee jo nykyiselläänkin kalliiksi ja kesäaikaan tapahtuva siivoaminen maastossa tiettömillä taipaleilla nostaisi edelleen kustannuksia. Siksi järjestettyä jätehuoltoa ei paljoakaan kannata laajentaa nykyisestään, vaan huomiota tulisi kiinnittää määrätietoisesti erämaissa liikkujien valistukseen.

Varsinkin luonnonsuojelualueella liikkujien tulisi käsitellä jätteensä mallikelpoisesti, eli tuoda erämaista pois se jäte, jota siellä ei pystytä polttamaan tai joka ei maadu.

Lapin erämaiden roskaantuminen vähenisi puoleen, jos retkeilijät polttaisivat itse palavat jätteensä. Maastoon jääneestä roskasta 53 % oli luokiteltavissa palavaksi. Eräillä alueilla maastoon jääneestä roskasta oli 70 % poltettavaa.

Retkeilijöiden tehostettu valistuskampanja olisi toteutettavissa esim. kuntien, matkailuyrittäjien ja metsähallituksen yhteisvoimin, sillä näille nykyisin joko lainsäädännön mukaan kuuluu jätehuolto tai niille on hyötyä Lapin erämaiden puhtaanapidosta.

Retkeilijöiden valistus ei tulisi kovin kalliiksi, jos valistuksen ohjaamiseksi pystyttäisiin käyttämään olemassa olevia kanavia: esim. kalastusluvan lunastamisen yhteydessä voitaisiin antaa jäteteidenkäsittelyohjeet. Samoin latu- ja

vaellusretkien vetäjät voisivat neuvoa retkeilijöitä. Majoitus- ja ruokailupalvelujen kautta pystytään myös helposti tavoittamaan retkeilijöitä. Ulkoilu- ja retkeilykarttoihin voitaisiin lisätä ohjeita jätteidenkäsittelystä ja retkimuonapakkauksiin tyhjän pakkauksen käsittelyohjeet. Eri yrittäjillä oa Lapin ympäristöstä jo paljon diasarjoja ja muuta valistusmateriaalia, jonka avulla voitaisiin retkeilijöille kertoa omatoimisesta jätehuollosta. Erilaisten esitteiden yms. uusintapainoksia otettaessa sopivan valistuksen lisääminen jätteidenkäsittelystä ei tulisi maksamaan paljon.

Tutkimuksen aikana on oltu yhteydessä Lapin erämaiden siistinä säilyttämisen kannalta keskeisiin järjestöihin ja viranomaisiin. Tutkimuksen tueksi perustetussa Maailman Luonnon Säätiön Suomen Rahaston kokoon kutsumassa asiantuntijaryhmässä oli edustus Suomen Matkailuliitosta, Suomen Ladusta. Tunturiladusta, metsähallituksesta, Lapin lääninhallituksesta ja ympäristöministeriöstä. Tutkimuksen lähtökohdista ja tuloksista keskusteltiin erityisessä neuvottelukokouksessa, jonka oli kutsunut koolle Lapin lääninhallitus ja jossa olivat edustettuina Lapin vesipiiri, metsähallituksen kiinteistötoimisto, Perä-Pohjolan piirikuntakonttori, Sodankylän, Inarin ja Länsi-Lapin hoitoalueet, tie- ja vesirakennushallituksen Lapin piiri, Lapin rajavartiosto ja Lapin luonnonsuojelupiiri.

Retkeilyalueiden roskaantumiskartoituksen perusteella Maailman Luonnon Säätiön Suomen Rahasto on päättänyt ryhtyä toimiin ja toivoo samalla muidenkin panosta Lapin erämaiden siistinä säilyttämiseen. Inarinjärven erittäin pahasti roskaantuneiden kämppien siivoamiseksi järjestetään talkooleiri 25. 6.—1. 7. 1984 yhteistyössä metsähallituksen kanssa. Syksyllä 15. 8.—30.9.1984 järjestetään yhteistyössä metsähallituksen, Suomen Ladun, Tunturiladun, Nuorison Retkeilyn Tuen ja Suomen Maitkailuliiton kanssa jo kolmas operaatio Tunturiluuta, joka siivoaa pahiten roskaantuneet aluee kansallis- ja luonnonpuistojen ulkopuolelta.

Syö retkellä, niin retki ei syö sinua

Nykyisin, kun kalorit on julistettu pannaan, joudumme vaelluksillamme ravitsemaan itsemme ”kaikenlaisilla jouleilla”. Kunkin henkilökohtaisten ominaisuuksien lisäksi energian kulutukseen vaikuttavat ympäristötekijät, joista tärkeimmät ovat lämpötila ja rasituksen suuruus. Em. tekijöistä johtuen saattaa energian kulutus nousta jopa yli 25000 kilojoulen (6000 kcal) vuorokaudessa.

Päivittäiseen ravinnontarpeemme tyydyttämiseen tarvitsemme rasvoja ja hiilihydraatteja energiaksi, valkuaisaineita kehon rakennustarpeiksi ja vitamiineja sekä kivennäisaineita erilaisten toimintojen ylläpitoon ja ”hienosäätöön”. Erittäin suurimerkityksinen on päivittäisten aterioiden jakaantuminen. Erään tutkimuksen mukaan aamiaisella pitäisi saada 20 %, lounaalla 35 %, päivällisellä 30% ja illallisella sekä välipaloilla 5 % kullakin vuorokautisesta ravinnostamme. Vaelluksen luonne saattaa aiheuttaa muutoksia aterioiden jakaantumiseen.

Aamuaterialla on saatava vitamiineja ja kehon rakennusaineksia sekä rasva- ja valkuaispitoista ravintoa, Mikä pitää verensokerin pitkään korkealla sulaessaan hitaasti. Sulava ruoka käyttää suojaravinteita ja siksi täytyy aamuateriankin sisältää niitä (vitamiinit ja kivennäisaineet). Tukevalla aamuaterialla ei siis tarkoiteta ylensyömistä, vaan riittävää määrää monipuolista ravintoa.

Nykyisin on saatavana monenlaisia retkeilijöille tarkoitettuja kevyitä kuivamuonia sallittuina lisäaineineen, mutta suurelta osin voimme aterioissamme tukeutua normaaleihin kotioloissa käyttämiimme ruoka-aineisiin ja saamme silti nopeasti maukkaita, ravitsevia ja vaihtelevia aterioita.

Jokaisen ruokailutottumukset määräävät varsin suuressa määrin, millaiseksi hänen vaelluksensa ”menu” muodostuu. Mitä vähäisempi on aterioiden laadun ja maun muutos retkellä, sitä vähemmän ikäviä yllätyksiä (esim. vatsavaivat) sattuu. Retkeilijät näyttävät jakaantuvan kahteen koulukuntaan siinä, että nautitaanko päivän lämmin pääateria illalla vaiko päivällä. Varsinkin rasittavilla vaelluksilla, jolloin päivittäinen vaellus lopetetaan yleensä vasta illalla, on osoittautunut hyväksi syödä kunnon ateria päivällä ja illalla yötä vasten kevyempi ateria. Töllöin tulee päivällä pidettyä kunnollinen lepotauko, kuivatella varusteita jne.

Aamuateriaksi soveltuvat hyvin erilaiset puurot, jotka luistavat mainiosti kurkusta alas esim. mustikkakeiton tai kiisselin kanssa.

Päiväateria syntyy nopeasti perunahiutaleista, makarooneista tai riisistä ja lihasta. Varsinkin pekoni on talvisilla vaelluksilla todettu maukkaaksi ja ravitsevaksi unohtamatta hernekeittoakaan. Säilykepurkkeja ei tarvitse kuljetella vaelluksillaan, koska lihan voi vaivattomasti kuivata itse. Ilta-aterioina voi nauttia vaikkapa mustikka- tai ruusunmarjakeittoa, kiisseleitä, voileipää, korppuja jne. Herkulliset räiskäleet kuulunevat myös useimpien retkeilijöiden ruoka-aineisiin.

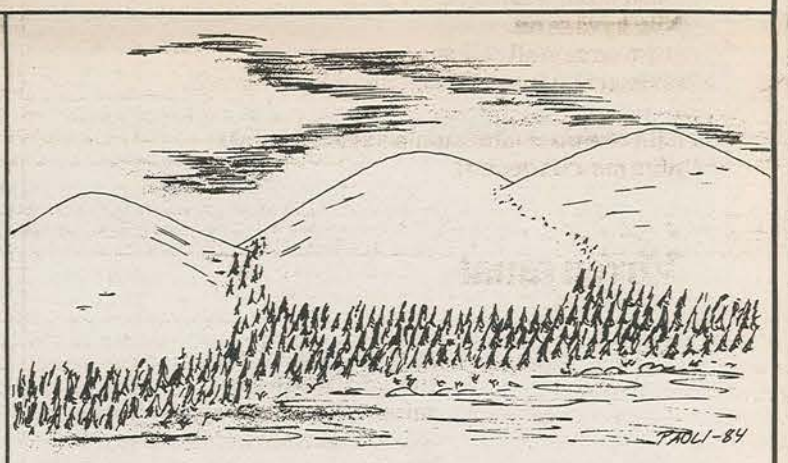
Vielä nykyisin näkee joidenkin retkiporukoiden väittelevän ruuantekohetkellä siitä, mitä syödään ja kenen kantamuksesta. Tällaisessa tilanteessa yleensä isoäänisin voittaa huutokaupan.

Retken aterioiden on oltava etukäteen suunniteltuja jokaista ateriskertaa myöten samoinkuin sen kuka vaelluksella kuljettaa minkin päivän muonat. Tällöin saadaan kantamukset mukavasti tasattua ja ennenkaikkea väsyneenäkin nautitaan tarkoituksemukainen ateria eikä sitä, mikä suussa parhaalta maistuu.

Illalla on hyvä valmistautua aamun ruuanlaittoa varten niin, että voi vaikka makuupussista käsin valmistaa aterian ja syödäkin sen. Tällöin keho herää ja lämpiää mukavasti päivän vaellusta varten.

Erittäin tarpeellista olisi myös oppia tuntemaan muutamia yleisiä kaikkialla maassamme esiintyviä ravinnoksi kelpaavia kasveja. Kesäisillä vaelluksilla niillä voi mukavasti jatkaa ruoka-annoksia ja tiukan paikan tullen tukeutua niihin kokonaan.

Kösä

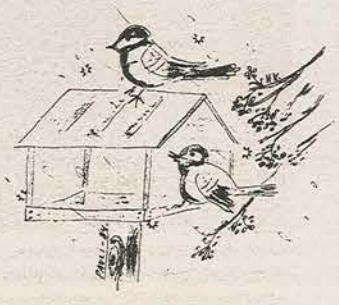

Uusi laskettelurinne Pallas — Ounastunturille.

Pallas — Ounastunturin kansallispuistoon rakentaa Matkailuliitto uuden laskettelurinteen. Rinne tulee Pallaksen matkailuhotellin lähelle. Rinteen ja hissin rakennustyöt alkavat luultavasti jo tänä keväänä. Matkailuliitto on saanut rinteen vaatiman alueen vuokralle Metsäntutkimuslaitokselta.

Ennen vuokrasopimuksen solmimista oli asiasta pyydetty lausunnot myös luonnonsuojelijoilta. Vastustusta ei ollut.

Toivottavasti rakennettava rinne vähentää painetta Saivokerolle suunnitellun laskettelurinteen taholla. Onhan näköala Vuontisjärveltä katsottuna Pallaksen — Ounaksen suuntaan — Lapin upeimpia. Korkeiden kerojen alarinteillä kohoavat ”kynttiläkuusikot” hivelevät katkeamattomana vihreänä ketjuna silmää. Tämän näköalan menetys olisi todella suuri vahinko luonnonystäville.

TI-TI-TYY...

Tietääkö joku miksi talitinttien laulu on ainakin täällä Helsingin kaupunkialueella tullut niin kovin vaimeaksi ja ”kesyksi”? Ei kuule enää reilua TI-TI-TYYTÄ! Ainoastaan pientä tirkusmista. Ovatko tintit niin kaupunkilaistuneet, että ovat omaksuneet ihan oman ”stadin murteen”? Olisiko saastuneella ilmalla osuutensa? Kun eivät vain olisi opetelleet juttelemaan jollain tietokoneajan ”basic-kielellä”. Se olisi jo vallan kauheata ja siitä eroonpääseminen kyseenlaista tällä edistyksen aikakaudella.

Kysyin kuukkelilta

Veikko Haakana

Onko tämä hyvä paikka yöpyä.

On, kuukkeli sanoi. Kelo
on metson paksuinen se palaa
syksyisen yön aamuun asti
jos olet tulentekijöitä,
puro
pulputtaa sulaa hopeaa
hopeisten kivien välissä,
kuru
jossa olet tuulilta suojassa,
kuusia
joista hakoja kylkesi alle.
Ja paras kaikista
väsymys
koko päivän kuljettuasi,
lämmin peitto
pehmyt tyyny.

Niin on tämä tosi hyvä paikka.
Niin hyvä se on
että kun aamulla lähdet
muistat tämän vuoteesi elämäsi loppuun asti.

Niin et muista niitä monia nukkumasijoja
joita muualla lepäsit.

Virren sanat

(Veisattavaksi Lapissa
kuin myös siellä
missä vielä on tunturimaan ystäviä
ja he keskenään kokoontuvat.
Säestys:
Harmooni, urut tai tuuli.)

Ja kun näet jokesi padotuksi
eikä siinä ole enää kalaa,
ei veden solinaa edes vapaan laulua,
rakasta sitä silti
niin kuin vanhemmat lastaan
jolle on pahaa tehty.

Ja kun huomaat metsäsi kaadetuiksi
maankamaran rikotuksi
poltetuksi myrkytetyksi,
rakasta sitä silti
hyväile katseellasi muistoillasi
niin kuin vanhemmat lastaan
jolle on pahaa tehty.

Ja kun on tapahtunut jo peruuttamatonta,
että hillasuosi silmänkantamattomat aapasi
metsähanhien kapustarintojen
kurkien joutsenten pesäpaikat
ovat poissa veden alla hukkuneet
polkusi jotka pilkotit
peltosi jotka muokkasit
kotisi jonka rakensit toiveillasi teit lämpimäksi
otettu viety
niin yritä rakastaa sitä vettä.

Yritä rakastaa älä vihaa
niin kuin et vihannut pakkasta talvella
räkkää kesällä nälkää katovuonna
tautia josta kärsivällisyydellä paranit.

Sillä kenties tämä on sairaus ajan hengessä
niissä jotka heikkoja ovat,
rakkaus helisevä vaski kilisevä kulkunen
tai loppunut tyystin —
mutta sinä
tätä kaikkea tällaisenaankin
kuin vanhemmat lastaan
rakasta.

Kysyin kuukkelilta

Pitäisikö rakastaa,
vieläkö pitäisi rakastaa
näitä metsiä
raastettuinakin,
näitä jänkiä näitä soita
rikottuinakin,
näitä jokia
padottuinakin sameavetisinä,
näitä halkaistuja tuntureita,
pengerrettyjä kuruja,
tätä taivasta
jota suihkukoneet repivät.

Kyllä pitää, se sanoi.
Enemmän kuin ennen, se lisäsi.

Lainattu tekijän luvalla kirjailija Veikko Haakanan 1983 ilmestyneestä runoteoksesta, VALITTUJA RUNOJA.

Ohjeita kulkijalle ruotsalaisen tunturituvan seinältä

Vädjan till vandrade
Varsamt far i bygd och mark
skada icke kådig bark
Riv ej björkens vita hud
stör med skrän ej skogens ljud
Bort med skärp och matsäcksrester
städa efter Er, Ni gäster
I naturens helgedom
skövla icke blad och blom
Tänd ej eld, men om du tänder
släck vart glöd i kol och bränder
Låt bli att simpelt rita
plank och vägg med kniv och krita
Skona det som annans är
akta allt som minne bär

Karl-Erik Forslund
1915

Bussilla Jotunheimiin — Vaellus Skandinavian katolla

Tunturikerho Kolbma järjestää mahdollisuuden retkeilyyn Skandinavian korkeimmassa vuoristossa, JOTUNHEIMISSA.

Jotunheimen sijaitsee Oslon ja Trondheimin puolivälissä ja se on suosittua retkeilyseutua. Alueella sijaitsevat Skandinavian korkeimmat tunturit Galdhöpiggen (2469 m) ja Glittertind (2452 m) sekä lukuisia muita yli 2000 metrin huippuja. Alueella on myös suuria jäätiköitä, syviä laaksoja ja kauniita järviä. Norja korkeimmalle putoukselle, Vettisfossenille, on mahdollisuus ulottaa vaelluksensa. Alueella saattaa tavata myös tunturipeuroja. Jotunheimin alueesta on muodostettu kansallispuisto vuonna 1980.

Vaellus Jotunheimin tunturialueella on helppoa merkityillä reiteillä, joskin korkeuserot ovat suuria. Kahdelle korkeimmalle tunturille on merkitty nousureitti jota kuka tahansa tunturivaeltaja pystyy noudattamaan. Jäätikköreiteillä kulkeminen edellyttää kokemusta ja turvaköyden käyttöä.

Jotunheimin maastoon sopivat tavanomaiset tunturivaellusvarusteet. Varusteita valittaessa on huomioitava ettei tulentekomahdollisuutta ole (on myös kiellettyä!). Alueella ei ole autiotupia, vaan tunturiasemia ja -hotelleja. Näistä yksityisten omistamat ovat palveluiltaan kallishintaisia, mutta DNT:n (Den Norske Turistforening) omistamat kohtuuhintaisia.

Jotunheimen alueelta on saatavissa karttasarja mittakaavassa 1:100 000 hintaan 57 mk. Karttasarjan voi tilata matkalle ilmoittauduttaessa, mutta viimeistään toukokuussa.

Alustava matkaohjelma:

8.7	su	Lähtö Tampereelta klo 17.00. Vaasanlaivalla Sundsvalliin.
9.7	ma	Ajo Trondheimiin. Yö leirintäalueella.
10.7	ti	Tutustuminen Trondheimiin, lähtö klo 13.00. Ajo Gjendesheimin tunturiasemalle, tulo klo 19.00.

Omatoimiseen vaeltamiseen Jotunheimissa on varattu 8 vrk.

19.7	to	Lähtö Gjendesheimistä klo 7.00. Ajo Osloon, tulo klo 11.00. Tutustuminen Osloon. Yö leirintäalueella.
20.7.	pe	Ajo Tukholmaan, tulo klo 15.00. Laiva Turkuun klo 21.30.
21.7.	la	Tulo Turkuun klo 8.00. Ajo Tampereelle, tulo n. klo 11.00.

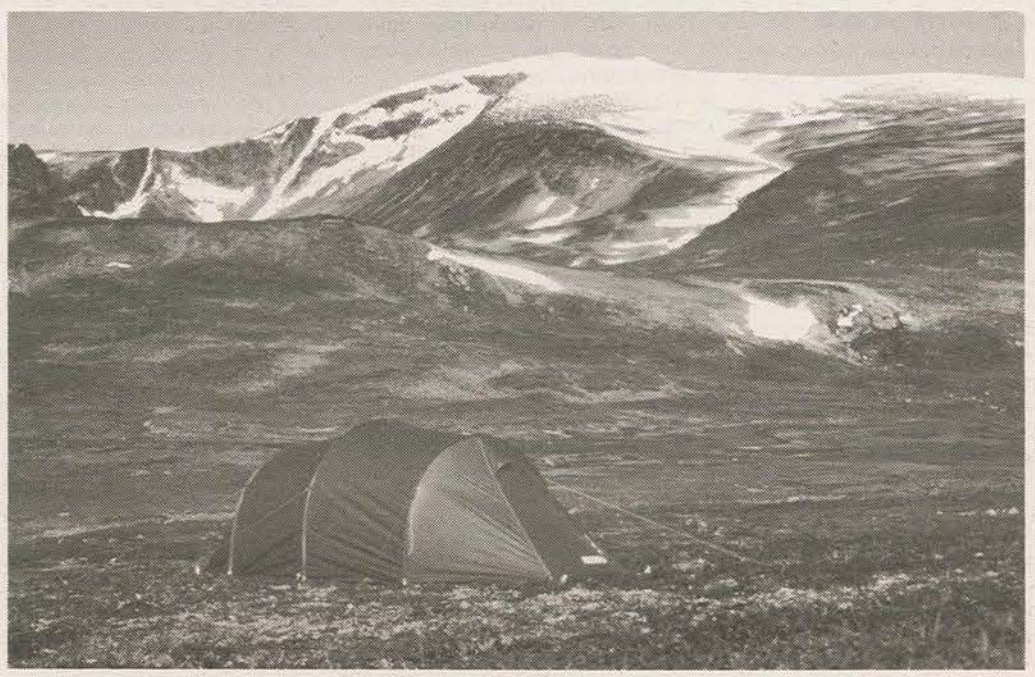
Bussimatkan aikataulu on laadittu väljäksi siksi, että voidaan tutustua matkareitin varrella oleviin kiinnostaviin kohteisiin. Matkat suoritetana tilausajobussilla ja matkakustannusten (= bussivuokra + laivaliput) odotetaan jäävän alle 500 mk/henk. Alle 16 vuotiaille bussimatka puoleen hintana ja lisäksi alle 12 vuotiaat saavat laivamatkan ilmaiseksi. Lisäkustannuksia aiheuttavat hyttipaikat laivoilla, leirintämaksut ja muut mahdolliset maksut sekä ostokset.

HUOM! Jokaisen matkalle osallistuvan on itse huolehdittava retkiseurasta, -varusteista ja -ohjelmasta. Matkan järjestäjä tarjoaa vain edullisen tavan matkustaa Jotunheimiin sekä toimittaa mahdollisuuksiensa mukaan ennakkotietoja.

Ilmoittautuneille postitetaan ilmoittautumislomake, reittikartta sekä muuta tietomateriaalia Jotunheimista. Tilatut kartat toimitetaan asianomaisille heti, kun kartat on saatu.

Ilmoittautumiset: Matti Rekola puh. 931-672 186, Kitiniitynkatu 7. D. 35 33850 Tampere.

PS. Maaliskuuhun mennessä oli matkalle ilmoittautunut jo 40 henkeä.

Pohjolan toiseksi korkeimmalle tunturille Glittertindille on helppo nousta kaakosta päin. Jotunheimin vaelluksen lähtöpisteestä on Glittertindille lyhyt ja helppokulkuinen reitti. Se on saavutettavissa vaikka koko perheen voimin.

Kuva Matti Rekola

Peurungan noidan mietteitä

Mieliajatuksiani Sinulle

Hyvät sisaret ja veljet. Kuulumme luonnon lajiin nimeltä Ihminen. Olemme osa Suurta Luontoa. Pyrkimyksistämme viheliäisin on ollut päästä luonnon herruuteen meidän ehdoilla. Tämä harhapolkumme on päättynyt surun etappiin. Elämmekin todellisten arvojen ja elämän laadun sijasta kerskakulutuksen, kasettikulttuurin, kellokortin, tappavien päästöjen, melun ja betonin sieluttomassa tilassa. Luonnonvarojen riiston ja tappamisen ajassa me elämme.

Kauan on päivä närettä kiertänyt siitä kun lajinsa kehityksen myötä ihminen laskeutui puusta alas teknistämään ja samalla turmelemaan elinympäristöään, kynsien näin itsensä irti luonnollisilta juuriltaan — luonnon sylistä. Tämä karkuruus aiheuttaa meissä nyt kipua ja ahdistusta. Luontoemokin on vararikon partaalla ja voi erittäin huonosti. On tullut läksynluvun aika.

Takaisin paluussa on ainoa mahdollisuutemme. Luonnonvarojen säästö, luonnonsuojelu ja itsessään luonnossa olevien parantavien voimien merkitys psyykkis-fyysisen hyvinvointimme yläpidossa aletaan oivaltaa äskeistä laajemmin. Suhteestamme luontoon on jälleen muodostumassa pyhimpiä tunteitamme.

Saanko luvan pyytää muistelemaan. Muiteleppa: koska elämäsi on maistunut oikein hyvältä ja keneltä Sinä olet saanut osaksesi pyyteettömimmät palvelut. Tokihan se silloin maistui elämältä kun murheisena, sydämesi pakahtuneena metsään juoksit — luonnon helmaan — pakoon teennäisiä suunpieksäjiä. Luonnosta sait ehtymättömänä lahjana hartaan ja arvoisesi kuuntelijan. Tapahtui toipuminen kuin ihmeen kaupalla. Luonto asetti Sinut tasapainoon ja olit pian helpottuneempi ja voimakkaampi. Näitä reissuja sietäisi tehdä useimmin. Muistathan Sinä senkin kun kerran tarun ja toden rajamailla telmien enkelin kuvia keväiselle hangelle tamppasit ja senkin pyyteettömän nautinnon kun paljailla varpaillasi salolammen rantahietikkoa nöpöstelit, päivän kultaketrän hivuttautuessa aamusumusta sinitaivaalle. Entä ne nuotiohetket ja se kaislan vapina virrassa veden solinan tahdissa. Syviä, virkistäviä aistimuksia — luonnon äänien, muotojen, värien ja tuoksujen harmoniaa. Perimätiedon mukaisten tarpeiden tyydyttämistä ja mikä ihmeellisintä: ilman äänekkäitä hinta- tai vastapalveluvaatimuksia.

On oltu joskus kovillakin. Kokemattomia ja uhmaavia kun olimme. Muistan eräänkin hilla- ja kalareissun kun tuntitolkulla puronvarsipajukossa sääskipilvessä litimärkinä rämmittiin. Pakkanen ja viimakin ovat päässeet joskus ankarastikin puhuttelemaan. Eksyttykin on, mutta aina maltilla pärjätty. Luonto-oppia on ikä kaikki, pääsemättä opinnoissa Luonnon Suuren oppikirjan alkulehteä pitemmälle. Toisaalta, luomiskertomuksessahan ei tietääkseni puhuta mitään kiireestä. Miksi hoppuilisimme.

Luonto tarjoaa meille äärettömät, ajattomat ja lähes rajattomat virkistysmahdollisuudet. Näitä käytettäessä on otettava huomioon velvollisuutemme itse luontoa kohtana kuin myös niitä kanssaihmisiämme kohtaan, jotka ilman apuamme jäävät luonnon virkistysmahdollisuuksista osattomiksi. Omaksuttuamme tämän asenteen on yliherruuspyrkimyksemme kääntymässä nöyrään kiitokseen Luojalle.

Susiaisissa 1983
Voitto Penttinen

ARKTISEN RAKENTAMISEN MAAILMANENNÄTYS.

Tulipalossa syksyllä 1983 tuhoutunut Kiilopään eräkeskuksen päärakennus on lehtemme syys- ja kevätnumeroiden välisenä aikana rakennettu uudelleen. Kolmessa ja puolessa kuukaudessa! Hämmästyttävän lyhyessä ajassa, kun ottaa huomioon että rakennusaikana mitattiin Kiilopäällä muutamaan otteeseen jopa 35 asteen lukemia. Luppopäiviä ei silti pidetty, joten rakennustyön nimeäminen "Arktiseksi ennätykseksi" on aivan paikallaan. Helmikuun -84 lopulla otti eräkeskus ensimmäiset vieraat vastaan. Eräkeskuksen alueella on 120 vuodepaikkaa. Ruokailemaan mahtuu kerrallaan 350 henkilöä.

Uusi päärakennus rakennettiin entisen paikalle. Sisätiloissa on uutta luentosali ja keittiöön tehdyt muutokset.
Vaeltajia tulee eräkeskus palvelemaan kuten ennenkin. Eräkeskuksesta voi varata autiotupia, vuokrata hiihtovälineitä, rinkkoja, makuupusseja, sekä hankkia vaelluksella tarvittavan muonan. Eräkeskukseen voi myös jättää ylimääräiset varusteet vaelluksen ajaksi. UK-kansallispuiston reitit kulkevat myös eräkeskuksen kautta. Oppaan kanssa, joka saa tilansa päärakennuksessa, voi neuvotella paikan päällä reittien ym valinnassa.

POSTIAUTOLLA NUVVUKSEEN SUSI-KIISAN KAINALOON

Tiistaisin on mahdollista päästä postiautolla Nuvvukseen. Auto lähtee Ivalosta kello 6.40 ja saapuu kello 9.20 Karigasniemelle. 11.20 on postiauto Utsjoella.
Utsjoelta auto lähtee kohti Karigasniemeä klo 16.00. 18.05 auto sivuuttaa, tosin toki pysähtyen Karigasniemen ja saapuu kello 20.35 Ivaloon. Siinä sitä on rengasmatkaa ihan tarpeeksi yhdelle päivälle. Linja liikennöi ainakin 30.9. saakka ilmoitettiin postiautoasemalta Helsingissä. Tarkistakaa nyt kuitenkin vielä asia ennenkuin reissuun lähdette.

VAKIOVUORO
IVALO-KARIGASNIEMI-ROVISUVANTO
Liikennöidään **lauantaisin** ajalla 1.2.-30.9.

13.00	km	Ivalo
13.50	40	Inari
14.25	67	Kaamanen
15.40	138	Karigasniemi
15.55	146	Rovisuvanto

Lapin erämaihin sopisi enemmän retkeilijöitä

Juuri päättynyt tutkimusretki Koillislapin erämaasaarekkeisiin osoitti vakuuttavasti, että Lapin erämaissa ei ihmisiä juuri liika ole. Yhtään ainoata retkeilijää, tai muutakaan ihmistä, ei kymmenen päivän aikana tutkimuslinjoilla tullut näköpiiriin.

Havaintoja ihmisistä kertyi vain maanteiltä ja suosikkireiteiltä. Kun ihmisiä ei ollut, havainnot tehtiin erämetsän tunnusmerkeistä, tervashongista, luonnonkannoista ja elollisen luonnon asukkaista.

Tutkimus kartoitti erämaasaarekkeita

Tutkimusretki toteutettiin parhaaseen retkeilyaikaan, elokuussa, jolloin sääskiparvet eivät enää vaikeuta eräretkeilijöiden samoilua Lapin luonnossa. Havainnot tehtiin kävellen halki erämetsän ja katsellen mitä näköpiiriin ilmaantui. Yhteensä kolmekymmentäviisi (35) havaintolinjaa oli sijoitettu eri puolille Koillis-Lappia, mm. Luton ja Suomujoen laaksoihin, Tankavaaran taakse, Vuoltistuntureille, Kokkotuntureille ja Vintilän kairaan. Havaintolinjoista jokainen oli kilometrin pituinen.

Olin aikaisemmin lentänyt Sodankylän sotilaslentokentältä käsin moneen kertaan Koillis-Lapin yli ja merkinnyt muistiin kelopuiset erämaa-alat. Lentomuistiinpanojen ja retkeilyjen avulla olin laatinut erämaakartan. Tämän kartan avulla olin sijoittanut havaintolinjat mahdollisimman moneen eri saarekkeeseen. Nyt kesällä 1983, elokuussa, kävelin pitkin linjoja ja tein havaintoja mm. retkeilijäin ja poromiesten sytyttelemistä nuotioista. Eniten nuotiotulien sijat tunnisti mm. hiiltyneistä polttopuista.

Nuotiotulet edistävät erämetsän uusiutumista

Monivuotinen tutkimus alkaa nyt sikäli loppusuoralla, että raportti tuloksista on odotettavissa, kunhan kerkiää. Juuri päättyneen retken tuloksista on osa jo pikavauhdilla saatu näkyviin diagrammipiirroksina. Kuvioiden puhtaaksi piirtäminen vie jonkin verran aikaa. Sen verran voi jo nyt sanoa että tulen käyttö edistää kunnon männyntainten ilmaantumista vanhoihin metsiin. Tuhka kun ravitsee maata ja lisää varsinkin männyn tainten elinvoimaa.

Ihmiset pakkautuvat muotireiteille

Lapin erämaista saa aivan virheellisen käsityksen, jos ei käy muualla kuin Saariselän suosituilla kämpillä, Rautulammilla, Luulammilla tai Sorvusojalla. Näissä yöpyessään voi tosiaan tuntea itsensä purkitetuksia silliksi. Mutta Saariselän eteläpuolella, Alatuntureilla, esimerkiksi, ei tällaisia sillipurkkeja ole. Päinvastoin, tällä suunnalla samoilee rauhaisasti kuin takavuosien rovaniemeläiskirjailija (A.E. Järvinen) tervaksentuoksuisessa erämaassaan.

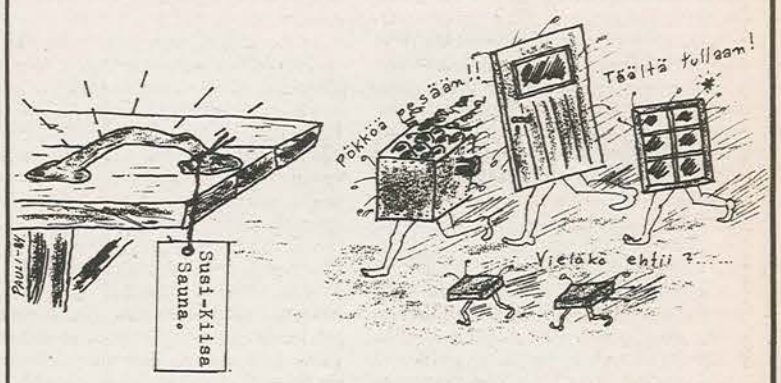
Leiripaikoilla rauhallista

Useimmat yöt vietettiin tutkimusretkellä teltassa, soraterasseilla jängän tai puron lähellä. Erämaaleirissä seuralaisina olivat kuukkelit tai tuulen tohina. Ihmisiä ei telttapaikoille ilmaantunut muualla kuin suositun valtareitin varrella.

Lapin erämaissa luonto melkein näyttää kärsivän ihmisen puutteesta. Kun luonnon kulot ja luonnonvaraisen ihmisen tulenkäyttö ovat vähentyneet, metsien taimettuminen on vaikeutunut. Luonnonläheisiä ihmisiä voisi Lapin erämaissa aivan hyvin olla enemmänkin kuin nykyään.

27.8.1983 Lapin Kansa
Jouko Piirola

Vuosikokous, lahjaksi saatu ovenripa ja mitä tästä sitten seurasi...

Arktisen rakentamisen maailmanennätys lyötiin Kiilopään eräkeskuksen uudelleen rakentamisella tulipalon jälkeen...
Jos Tunturiladun vuosikokouksen 5.11.-83 pitopaikan lähistöllä olisi ollut kohtuullinen kasa hirsiä ja lautoja olisi "arktisen ennätyksen" syntymäpaikka enemmän tai vähemmän kyseenalainen.
Tapahtumien kulku on lyhyesti kerrottu. "Jospa Kiisalle tehtäisiin sauna, kun on näin hyvä ja hieno ovenkahvakin tähän tarkoitukseen lahjoitettu?" Siitä se alkoi. Pekka Huttusen sanoista. Vanhaan hyvään talkootapaan alkoi ovenkarmia, ikkunaa ja muutakin tarviketta tarjoutua saunan rakennustarpeiksi.
Kun vähän aikaa oli keskusteltu ja saunan rakennusajatus alkoi lämmittää, nousi jo pari raavasta miestä kokoushuoneen perältä suunnistaen vaatenaulakon suuntana tarkistamaan millaisessa kesäterässä kassissa mukana ollut veistokirves olikaan. Ja myös oliko se yleensä tullut mukaan. Saunan rakentamisen aloittamista saatiin sentään hillittyä tulevana kesään saakka. Onneksi! Vaikka ravintola Silankorvan isot pariovet olisi aukaistu, ei sauna olisi ehjänä mahtunut ulos kokouspaikalta. Oven pihtipielet olisi pitänyt vielä irroittaa. Ja siitä sitä olisi jälkheä tullut...

Joulun ajan pakkasissa Sampo Lappalaisen tuntureilla

Tämä on kertomus joulusta, jonka Ahkio Ilkimys, Matkaradio Silver ja allekirjoittanut viettivät kolmisin Susi-Kiisassa. Seuraavassa käytetään vain nimityksiä Ikimys ja Silver kahdesta edellä mainitusta.

Matka oli vaivalloinen. Meitä yhteiskunnan loisiksi leimattuja eläkeläisiä suositaan jossain mielessä kuitenkin, mm siten, että sekä VR että Finnair myöntävät 50 %:n alennuksen matkojen hinnoista. Niinpä lensin Ivaloon. Helsingissä vallitsi mitä hirvittävin syyssää kaksi päivää ennen jouluaattoa, satoi ja oli hyvin sumuista. Lentokone oli Ivalossa tunnin aikataulustaan myöhässä ja tuli perille vasta 17.45. Bussi Karigasniemeen lähti 18.05. Selvisimme sekunnilleen tuohon aikaan Ivalon uudelle hienolle linja-autoasemalle, mutta bussia ei näkynyt missään. Taksiini tuli toiseksi eräs rouva, joka oli matkalla Russenesiin ja jota vastaan tulivat Karigasniemeen hänen tyttärensä ja tämän norjalainen mies. Pian kuitenkin selvisi, että bussi oli melko lähellä Ivaloa joutunut pieneen onnettomuuteen, toinen kylki hajalla ja lasit nuuskana. Vain kuljettaja oli saanut sen verran vammoja, että joutui pistäytymään sairaalassa, matkustajat selvisivät muutamalla lasiviillolla. Mutta ennen kuin kaikkien matkatavarat ja kauppoihin menossa olevat pakkaukset saatiin purettua ja siirrettyä toiseen linja-autoon, oli sekin tunnin myöhässä. Olin jo alunperin ajatellut yöpyä Karigasniemessä, sillä olisin ollut perillä Nuvvuksessa vasta joskus klo 23 ja tunsin jo silloin epäilyä selviämisestäni mäessä. Anna Seurujärven viihtyisissä suojissa meni yö mukavasti, ja aamulla lähdin taksilla edelleen.

Karigasniemen pakkaslukemat olivat 37° miinusta klo 9 aamulla. Joko olen liian vanha tai tavaroita oli liiaksi, tai molemmat syynä. Mattilan pellon veräjät olivat kiinni, eikä meikäläisten asiana ole mennä niitä luvatta aukomaan. Niinpä aloin 60 cm:n irtolumessa kiskoa Ilkimystä kaksine brikettipakkauksineen ym. tavaroineen ylös jyrkkää rinnettä pellon eteläpuolella. Vaikka vajensin kuormaani paljon, en sitenkään selvinnyt, sillä kaltossa rinteessä Ilkimys oli aina kellellään, ja niinpä kolmanneksen pellonviertä kahlattuani menin kylään ja otin moottorikelkkakyydin. Viejä varoitteli, ettei hän takaa perille pääsyä, koska kelkka oli jo reistaillut aikaisemmin, mutta tavarat onneksi nousivat kämpän kupeelle, jolloin kelkka teki lakon ja vaikeni eikä enää suostunut käymään. Minä hiihdin rinteen ylös, jotta matka jotenkin sujuisi. Niin kyytimieheni sai jalan patikoida alas kylään ja tuli jouluaattoaamuna noutamaan postin pojan skiidolla kelkkansa. Siitä oli palanut virranjakaja.

Kämpän mittari näytti ulkona —30°, sisällä osoitti mittari ”lukematonta”, —10° ei riittänyt, mutta tunnin lämmityksen jälkeen tuvassa oli 0°. Mielestäni tulisi tuon jatkuvalämmitteisen kaminan sijalle hankkia todella varaava takka, kamina lämmittää vain ilman, ja kovalla pakkasella kestää monta päivää, ennen kuin seinät ovat lämpimät vasta neljäntenä päivänä sieti istua penkillä ilman karrimattia.

Yritin muuten aatonaattona harjoitella lumikengillä kulkua. Kyllä se onnistui ala-, mutta ei ylämäessä! Itsenäisyyspäivän aikoihin oli kämpällä useita sietsalaisia, jotka olivat tehneet ja tuoneet tupaan niin paljon puita, että selvisin joulunpyhät ilman puun hakua. Mutta sitten se alkoi. Ilkimystä ei mitenkään saanut pakatuksi keveillä kerpuilla ja puilla niin vakaasti, että painopisteen olisi saanut alas, ja joinakin päivinä se kenkkuili kuin riivattu. Eräänä päivänä suutuin niin, että potkaisin sitä, ja kun se vieläkin reistaili, niin otin sitä niskasta kiinni ja raastoin sen kämpälle. Se tunturilatulainen, joka rakennustalkoiden aikana keksi kerppujen teon, ansaitsisi kunniamaininnan, sillä ne antavat hyvän ja kovan äkkilämmön.

Tein ”joulupuuksi” himmelin, olin ottanut oljet mukaani. Silver jäkätti kaiken aikaa. Ilkimys oli hyvä ”puulaatikko” ja siten lattia pysyi siistinä. Olin tuonut mukanani palan kinkkua. Valitettavasti se nyt muodostaa yhden lisävalkin jo kadonneen vyötäröni paikalle. Yritin vastineeksi hiihtää mahdollisimman paljon, mutta kyllä se aika huonoa oli. Lumi upotti pohjaa myöten jopa Nuvvosskaidin huipulla, jonne kiipesin ensimmäisenä arkena viemään Paulin terveisiä Norjan lumituntureille. Sekä I joulupäivänä että Tapanina oli niin kylmä, Tapanina jopa —35°, että hiihtäminen oli vähän huonoa, vaikka minulla olikin Pompen aikoinaan Perusta tuoman Andien intiaanien koko pään peittävä kasvonaamion mukaan kudottu suojus. Tosin siihen vahingossa tuli suomalainen nöpönenä komean intiaanien klassillisen nokan tilalle, kun en oikein osaa kutoa.

Susi-Kiisan maisemat talvellakin ovat vailla vertaa. Tunturikoivikko oli kuin mitä ihaninta lumipitsiä, sillä ohut pakkasslumi muodosti rungoille ja oksille vaihtelevia kuvioita, ja kaukaa siinsivät Norjan lumivuoret kuin jäävuorina, täysvalkeina. Talvella maisemaa koristaa lisäksi se, että lehdettömät koivut paljastavat tievat selvinä juotteina. Eräänä päivänä klo 10:n maissa hämmästelin, kun Järbak oli äkkiä pienestä nyppylästä kohonnut Gaednogaissaa korkeammaksi alppihuipuksi. Sen kotipilvi oli pullistunut muuten pilvettömällä taivaalla hyvin korkeaksi myötäillen täysin oman vuorensa muotoa. Saman ilmiön näkee joskus Gaednogaisallakin.

Ja kuten kaikilla retkillä, sattui Ilkimyksen reistailupäivän lisäksi toinenkin päivä, jolloin kaikki harasi vastaan. En ollut viitsinyt yöllä lämmittää, ja kämpässä oli aamulla +1°. Silloin pääsee kyllä nopeasti vaatteisiinsa mieluiten kaminan lämmössä, mikä toisaalta on keskuslämmityskaupunkilaiselle suurta ylellisyyttä! Mitäs niistä suurista suruista ja isoista iloista, pienet surut ja ennen kaikkea pienet ilot ne elämän ryytinä toimivat mukavasti. Niin, se vastaanhankailu. Uudet paristot taskulampussa olivat seisseet kaupassa niin kauan, ettei valo riittänyt. Onneksi oli mukana aina kutinsa pitävä otsalamppu. Aloin aamumusiikin tahdissa lämmittää itseäni aamujumpalla, mutta Petteri Punakuono oli aivan liian hidas, sitä seuranneesta Valkea Joulu laulusta puhumattakaan. Ja Pöllöläsäkin piti käydä...

En jaksanut kovertaa Kiisajärveen vedenottoreikää, ja puronen oli pohjaa myöten jäässä. Mutta äkkiähän kuolleesta lumivedestä elävän sai, kun iski sekaan ripauksen suolaa. Lumesta ei suinkaan ollut puutetta.

Luonto oli melkein kuollut. Parina päivänä tosin Mairen tipu eli korppi pistäytyi katsomassa, että josjo tuota niinku sattuisi että... Mutta sanoin sille: ”Ei ihan vielä!” Muutaman kerran kuului lapintiaisen vieno vihellys, mutta ei sille kelvannut sietsalaisen jättämä anti, ei liioin minun helsinkiläisestä hallista ostamani ihra. Kerran näin pöllön, ja eräänä yönä oli Jänis Vemmelsääri laskenut peffamäkeä kammin katolta alas. Kettu koki roskiksen harva se yö.

Uudenvuoden pyry vei pitsit puista ja toi lisää lunta myös Inariin, jossa tullessani sitä oli vain noin 20 cm. Nuvvuksessa ajetaan melko paljon moottorikelkoilla, ja niiden latuja on hyvä hiihtää. Kun kuitenkin olin yksin noita kahta elotonta toveria lukuunottamatta, en lähtenyt edes Nuvvus-Ailigakselle, sillä tiedän kokemuksesta, miten lujaa vauhtia kelkan latua myöten pääsee alas, enkä osaa pujottelua.

En ollut koko aikana käynyt kylällä, ja 1.1. illalla tulivat tuojani ja postin poika katsomaan, vieläkö minussa henki pihisi. Olen jo monasti aiemmin (vietin viime kesänä Lapin vaellusteni alkamisen 30-vuotisjuhlaa) todennut, että siellä pidetään lähimmäisestä aivan toisella tavoin kuin rintamailla. Kun Taimin kanssa vietimme Susi-Talaksessa ensimmäistä joulua, jolloin oli myös hirvittäviä pakkasia, tekivät tuojamme, Ala-Mustolan isäntä ja poika, meille valmiit polut kaikkialle ilman että me sitä huomasimme ennen kuin heidän lähdettyään. Kun palatessamme Mustolassa tapasimme tuon talon erittäin vanhan isännän ja pyysimme häntä kiittämään poikaansa ja pojanpoikaansa, hän sanoi hyvin painokkaasti: ”Niin, me erämaan asukkaat olemme tottuneet pitämään huolta toinen toisistamme.”

Tuo joulu muuten opetti meille, että on tarpeellista ottaa villaa ylle. Keinovaatteista ei ole mihinkään silloin, kun pakkanen kiipeää päälle 15 asteen, etenkin jos tuulee. Minulla oli vaatetta enemmän kuin tarpeeksi, kintaitakin, mutta siitä huolimatta paleltui jälleen oikean käden peukaloni, ja sen paksu päällisnahka lähti yhtenä liistakkeena aivan samoin kuin 1975.

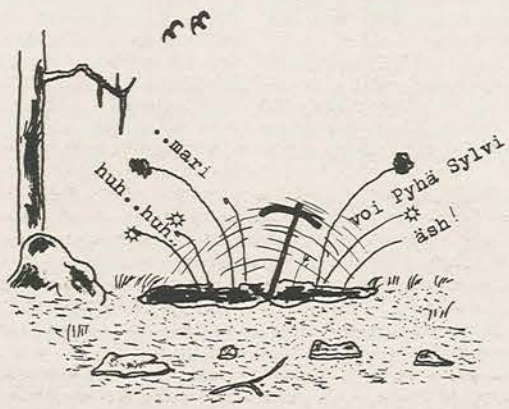
Muutama sana joulunajan valosta. Etenkin Nuvvus-Ailigaksen komea ”esivuori” ns. Pikku-Ailigas hohti vastavaloa melkein kuin aurinkoisena, samoin Norjan suurvuoret. Hiihtää näki ”kuin päivällä” klo 10—14, jos ei ollut hämäräsokea, lisääntyi hiihtomahdollisuus molemmista päistä puolella tunnilla. Pilvipäivä oli merkillinen. Kuten myöhempään keväällä ei nytkään nähnyt maa- vai sanoisiko lumiperän epätasaisuuksia. Ympärillä oli merkillinen varjoton maisema.

Palasin 2.1. Karigasniemelle kunnan tukemalla halvalla kuljetuksella, jota taksit hoitavat. Toinen ajaa Karigasniemi— Utsjoki, toinen kääntyy Nuvvuksesta takaisin Karigasniemeen joka tiistai klo 13.30. Kuten kaikki autonajajat, joutui tämäkin nuorokainen auttamaan ahdinkoon joutunutta neitosta, jonka auto jäätyi kovassa pakkasessa. Yövyin jälleen Annan luona, ja aamubussissa olin ainoa matkustaja aina Kiellatuvalle asti. Ensimmäinen auto tuli vastaan parikymmentä kilometriä Kaamasesta etelään. Niin päättyi toinen yksinäinen Lapin jouluni (ensimmäinen oli 1978 Susikyrössä) sitten vuoden 1967, yhdeksäs Lapin jouluni muuten, ”lankateille ja maalikyliin”. Määttien eineskeittiörakennus Saariselän retkeilykeskuksen tienhaarassa oli jo harjassa, avataan joskus hiihtolomien alkaessa, samoin kuin uusi Kiilopääkin, jossa myös kovalla kiireellä tehtiin sisätöitä.

Maire Kalanti

KIRJEITÄ LUKIJOILTA...

Julkaisemme oheisena toimitukseen saapuneen kirjeen, joka toimituksen mielestä antaa pienen osoituksen siitä, että ”villi länsi” ei suinkaan ole vielä kuollut. Seikkailurikas elämä sykkii Lapin kultapurojen varrella ja vaskoolien pohjiin jää vielä kultaa. Unelmat kullan ”emäkalliosta” eivät myöskään ole haihtuneet kultamiesten mielistä. Kirjeessä ilmenee selvästi kirjoittajan suuri tietämättömyys asioista joista hän kirjoittaa, mutta olkoot näkemyksiä nekin. Ensikertalaisen, keltanokan ”chechaquo’n” sanottaisiin Lännen suurilla kultamailla...

”Leämmijohka 16.7.1983.

Pohjoisesta oli jo vuosia kantautunut puheita ja tietoja sieltä löydetystä kullasta. Niistä alkoi kultakuume nousta etelässä! Toisinaan jopa 39° Celsiusta hipovaksi.

Mielikuvitusta kiehtovat tarinat kertoivat kullasta ja korundeista joita kilomäärin oli löydetty pohjoisen kultapuroista. Timangejakin niin paljon, jotta niillä saattoi heitellä voileipiä tunturilompoloihin, kultahiekalla kävelystä puhumattakaan.

Tällaiseen ei olisi edes Saudi Arabian rikkaimmalla sheikillä varaa... nämä ihmeet oli meidän ehdottomasti nähtävä...

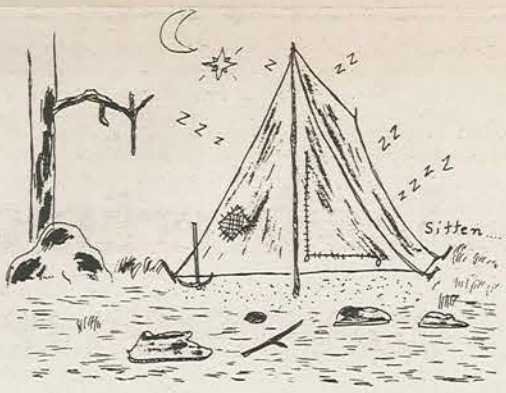
Sattui siinä vielä Suomen kaivoslaki ja asetuskokoelma käsiin. Se oli vanhaa painosta, mutta selvisi siitä se, että jokaisella Suomen kansalaisella on omalla tai toisen alueella oikeus etsiä, vallata ja hyväksikäyttää laissa tarkemmin määriteltyjä esiintymiä. ”Mooseksen uskoisilta” oli tämä oikeus jostain syystä evätty.

Varusteemme ovat tulossa jokea ylös. Lastasimme Siggavuonossa muonat, rännit, rihlat, vaskoolit, lapiot, hakut, vaa-at ja punnukset jokiveneeseen. Pari miestä sauvoo niitä nyt jokea ylös. Kun saamme varusteet tänne, jatkamme matkaamme niin pitkälle kun veneellä pääsee. Pystytämme leirin Morgamojan, Miessin tienoille. Otamme näytteitä maastossa ja katselemme samalla omaa valtausta.

Tietenkin haemme ensin oppia Kotaojan kultamieheltä. Toivomme että pystymme omaksumaan perustiedot kullanhuuhdonnan salaisuuksista.

... Täällä vallitsee yötön yö. Kelloilla ei tee mitään. Mitä nyt kalenteriosalla josta näkee monesko päivä on meneillään.

Sääsket ja moskiitot ovat hirmuisena riesana! Teimme juuri niiden suhteen kokeen. Heitimme poronlavan ilmaan. Totta totisesti! Lapa putosi alas puhtaaksi kaluttuna!

Esteitä ei olisi kullan kaivamisessa! Retkitoveri vain tarvittaisiin. Vastuksia ja vaivoja pelkäämätön! Eräelämään tottunut.

Asko ilmoittautui matkaan. Ja kuinka ollakaan oli Askolla tuttavan tuttavana kultamies Lemmejoelta. Todellinen ammattimies.

Postin ja osittain erämaarumpujen välityksellä saatiin kultamieheen yhteys. Hän lupasi opastaa meitä kullanhuuhdonnan tiedoissa ja taidoissa. Saimme luvan tulla hänen valtaukselleen.

Siksi olemme nyt täällä. Lemmenjoen keskivaiheilla ja matkalla joen yläjuoksulle. Päällisin puolin olemme tutustuneet maastoon. Kultaa on miltei pinnassa! Jäkälän alla! Löysimme useammankin rukiinjyvän kokoisen hipun. Emme ottaneet niitä edes maasta ylös. Haemme isompaa kultaa... Poikkivartisella lapiolla möyhimme joen pohjaa ja vaskasimme irroittamaamme soraa paistinpannulla. Kultaa oli JOEN POHJASSAKIN!

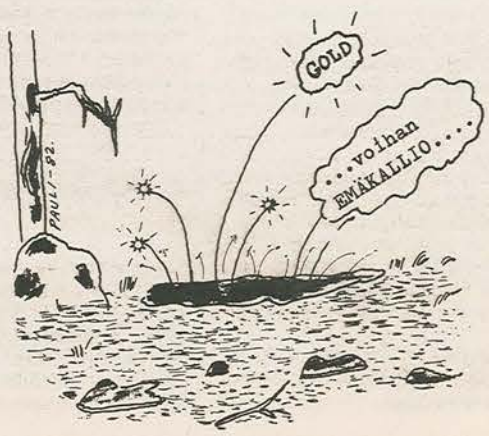
Emme syöttäneet niille enää enempää poronlihaa. Emme myöskään omaammekaan. Vedimme pikiöljyä käsiin ja naamaan. Puolisen litraa kumpikin. Sääsket jättivät meidät rauhaan.

Nyt pyörii ympärillämme varpusen kokoisia paarmoja. Ne lentävät hurjaa vauhtia pitkin joen vartta. Jos ne sattuvat osumaan rintaan, niin selälleen siinä lentää ja voi loukkaantua pahastikin! Haulikolla olemme niitä peloitelleet. Muu ei niihin tepsi.

Kovaa ja vaarallistakin on elämä täällä Suomen Klondikessa. Kunhan totumme oloihin, saamme vähän oppia ja työt käyntiin niin — katselkaapa lehtiä. On hyvin luultavaa, että kultaunssin hintanoteeraus painuu tuonne neljänsadan dollarin tienoille, jos ei hiukan allekin...

tervehtien

Pauli Hakulinen & Asko Vahtera

Saamelaiset haluavat lain kielestään

Saamenkielisen väestön kielelliset oikeudet olisi turvattava säätämällä laki saamen kielestä. Saamelaisvaltuuskunta on jättänyt asiaa koskevan esityksen oikeusministeriölle. Esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen mukaan saamen kieli olisi Suomen virallinen kieli suomen ja ruotsin ohella.

Ehdotuksen mukaan saamenkielisellä Suomen kansalaisella olisi sama oikeus kuin suomen- ja ruotsinkielisellä kansalaisella käyttää tuomioistuimissa ja muiden viranomaisten kanssa äidinkieltään.

Saamelaisvaltuuskunta esittää, että saamen kielen kannalta kaksikieliseksi säädettäisiin lailla saamelaisten kotiseutualue: Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunnat sekä Sodankylän kunnassa sijaitsevan Lapin paliskunnan alue.

Saamelaisalueella palvelevaa valtion virkamiestä ei velvoitettaisi osaamaan saamea. Saamelaisten oikeudet käyttää kieltään turvattaisiin kääntämisellä ja tulkitsemisella. Tästä syystä lakiehdotukseen on otettu useita säännöksiä, joissa saamen kielen osalta poiketaan kielilain suomen ja ruotsin kieltä koskevista vaatimuksista.

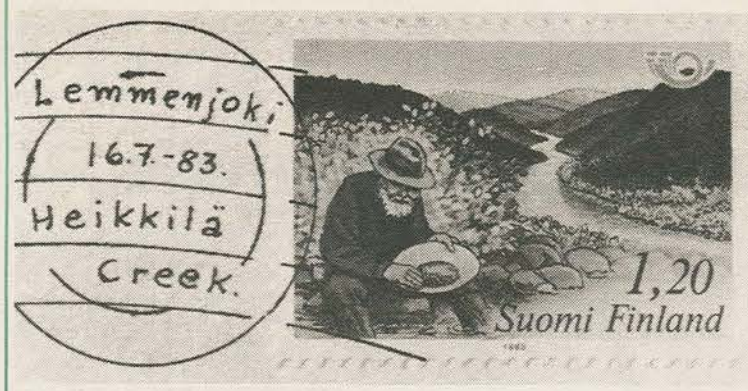
Saamen kielen aseman edistämiseksi valtuuskunta ehdottaa saamelaisten kotiseutualueella perustettavaksi saamen kielen toimimiehen virkaa. Saamen kielen kannalta kaksikieliseksi tulevalle kunnalle ehdotetaan suoritettavaksi valtionosuutta kääntämis-, tulkinta- ja neuvontatehtäviä tekevien virkamiesten palkkaukseen.

Eduskunnalle syksyllä 1982 antamassaan kulttuuripoliittisessa selonteossa hallitus totesi, että saamelaiskulttuurin keskeinen kysymys on saamen kielen aseman vahvistaminen. Hallitus totesi lisäksi, että kulttuuripoliittisesti on tärkeää huolehtia saamelaiskulttuurin erityispiirteiden säilymisestä.

Saamelaisvaltuuskunnan mukaan lain täytäntöönpanosta aiheutuisi valtiolle kuluja vuosittain noin 1,2 miljoonaa markkaa.

Suomessa saamelaisia on noin 4 500, esimerkiksi Ruotsissa runsaat 17 000 ja Neuvostoliitossa vajaat 2 000. Norjassa arvioidaan olevan 25 000 saamenkielen taitoista ihmistä.

Helsingin Sanomat 3.3.1984

SUOMEN KAUNEIN POSTIMERKKI

Suomen kauneimmaksi postimerkiksi 1983 valittiin Lapin aiheinen merkki.

Merkki kuuluu yhteispohjoismaiseen sarjaan, aiheena matkailu Pohjolassa.

Merkkiä saa vielä Posti- ja Telehallituksen Postimerkkeilyjaoksesta, Paasivuorenkatu 3. Helsinki.

ERÄRETKENVETÄJÄN PERUSKURSSI

järjestetään Tunturikerho Kavtsin toimesta. ''Kuivaharjoittelu'' eli luennot ovat Kärrikaltiossa 26—28.10.1984. Kurssiin liittyy myös maastoharjoittelu joka pidetään myöhemmin ilmoitettavana viikonloppuna.

Kurssin tarkoituksena on antaa valmius eräretken suunnitteluun ja vetämiseen. Kaikki halukkaat ovat tervetulleet mukaan. Lisätietoja saa Kyösti Lamminjoki 90-376 845, Jorma Alapeuranen 90-8055 001 ja Marita Maula 90-743 246.

Talvipäivien kisan tehtävät & tulokset

Tunturiladun IX talvipäivät vietettiin Turun lähistöllä, ''suuressa metsässä'' eli tarkemmin sanoen Mynämäen kunnassa Koirasaaressa. Ohjelma oli kaikenkaikkiaan perinteinen nuotioineen ja ilkikurisine kisoineen. Ja kaikkiaan 107 sutta & pentua oli uskaltautunut Login vieraaksi, vaikka vain osalle oli tarjolla lämmin kämppä makuusijaksi, toisille viitattiin tassulla metsikön suojaan oikeaan susihenkeen. Ja mikäs olikaan metsässä makoillessa, kun säiden haltija oli lauhalla päällä.

Lauantaipäivänä käytiin sitten se perinteinen ja hauska vaelluskisa lähimaastossa. Jotta koko lysti ei jäisi pelkästään osallistujien = 15 partiota tietoon, kerrataanpa tässä vielä julkisesti tehtävät ja niiden vastaukset.

LÄHTÖ: Katkaistuna markkeerattu suksisauva tarttis korjata!...ja tehtävä oli tarkoitus suorittaa niin, ettei katkaistujen osien yhteispituus lyhene. Tästä askartelusta tunnuttiin selviävän, vain yhden partion sauva oli typistynyt korjaantuessaan!

Rasti No 1
Tunturilatutietous:
1. Missä kunnissa ovat Tunturiladun kämpät
a) Susikyrö (Enontekiö) b) Susikiisa (Utsjoki) c) Susitalas (Inari)
2. Milloin ovat Susikiisan saunatalkoot (21. 7—12. 8. 1984)
3. Kuinka mones toimintavuosi Tunturiladulla on menossa? (38)
4. Kuinka monta toimivaa kerhoa Tunturiladulla on tällä hetkellä? (9 kpl)
5. Montako vuotta nuorin kerho Logi täyttää 19. 2. 1984? (6 vuotta)

Rasti No 2
Saat valvojalta pussin, jossa välineet ovat (= nappi, lanka, neula, kankaanpala). Ompele niin, että valvoja näkee.
Arvostelussa huomioitiin mm.:
— lankaan tehdään solmu
— nappi ommellaan aina vähintään kaksinkertaiseen kankaaseen, yksinkertaisenn kankaaseen ommeltaessa alle nurjalle puolelle tukikangas tai nauhan pala
— ommellaan muutamia ylimääräisiä solmua tukevia pistoja
— kankaan ja napin väliin jätetään kaula
— kaula tuetaan kiertämällä lankaa sen ympäri
— nelireikäistä nappia ommeltaessa pistot voivat muodostaa ristin, neliön tai kaksi samansuuntaista viivaa
— lanka täytyy ommella reikien läpi vähintään 6 kertaa
— huolellinen päättäminen
— siisteys

Rasti No 3
Ensiapukuljetusasennot
1. Loukkaantunut, joka on shokissa (V:makuulla, jalat koholla)
2. Tajuttoman kuljetusasento (kylkiasento)
3. Potilas, jolla on hengitysvaikeuksia (kylkiasento tai makuuasento)
4. Silmävammapotilas (makuuasento)
5. Sisäinen verenvuoto rintaontelossa (puoli-istuva asento)

Rasti No 4
Pelastuspalvelu
1. Maasta ilmaan annettavat merkit, piirrä kuviot
a) pyydämme elintarvikkeita (F)
b) emme pysty etenemään (X)
c) laskusuoritus todennäköisesti tähän turvallista (△)
2. Millä merkitset, jotta merkit näkyisivät hyvin? (risuilla, värillisillä vaatteilla, rikkomalla maan/lumen pintaa)
3. Minkälaiseen maastoon merkit tulee tehdä? (avoimeen)

Rasti No 6
Saat rastin valvojilta rikkinäisen saappaan ja paikkausvälineet. Paikkaa saapas!

Rasti No 7
Arvioi matka rastipisteestä lähtöön (= kämpälle) Oikea matka 3010 m. **10** pistettä 2960—3060 m, **8** pistettä 2910—3110 m, **6** pistettä 2860—3160 m, **4** pistettä 2810—3210 m ja **2** pistettä 2760—3260 m.

Rasti No 8
Muistitesti eli talvipäivien isännän Antti Nikulan avajaispuheesta muutamia kohtia
1. Monennetko Tunturiladun talvipäivät täällä Leijankorvessa vietetään? (9)
2. Minkä kunnan alueella talvipäivien keskus Koirasaaren kämppä on? (Mynämäki)
3. Minkäniminen retkeilyreitti vie tämän alueen länsipuolitse Turusta Kupittaalta Kokemäelle? (Pyhän Henrikin tie)
4. Vaskijärven luonnonpuistoon on Koirasaaren kämpältä matkaa n. 50 km, 30 km vai 10 km? (10 km)
5. Leijankorven yhteismetsän 2 450 ha:sta on suota 2/5, 1/2 vai 2/3? (2/5)

Rasti No 9
Tunnista kivet numerojärjestyksessä
1. Muskoviitti (kiille, ''kissan-, katinkulta'')
2. Kalsiitti (kalkkikivi-, sälpä)
3. Kvartsi (ukonkivi)
4. Mikrokliini (maasälpä)
5. Molybdeenihohde
6. Hematiitti (verikivi)
7. Magnetiitti (rautamalmi)
8. Kuparikiisu (kuparimalmi)
9. Jaspis
10. Granaatti

Maali
Tunnista linnut numerojärjestyksessä
1. Selkälokki (nuori, hyväksyttiin myös harmaalokki) 2. Alli 3. Haahka 4. Järripeippo 5. lunni 6. Huuhkaja 7. Kalalokki 8. Haapana 9. Etelän kiisla 10. Sinirinta

Siinä kysymykset, kustakin tehtävästä sai pisteitä 1—10, siis maksimi olisi ollut 110 pistettä. Ja sitten kärjen tulokset:

I NJELLÄ, partio Esko Sepponen & Veikko Tyrväinen 86 p
II KOLMBA, partio Väinö Martikainen & Eero Niinikoski 85 p
III KUHTTA, partio Olavi Amper & Alpo Mäntynen 77 p

Nuorten sarjan voitti KOLMBA partio Pasi Keränen & Jouni Salonen Tuloksella 40 p.

LÄHDE LINTUKURSSEILLE

Lintutieteellisten Yhdistysten Liitto järjestää yhdessä OK-opintokeskuksen kanssa useita lintukursseja mm. Kustavissa, Kuusamossa, Virolahdella ja Lapissa. Kurssit järjestetään joko viikonloppukursseina tai koko viikon kestävinä kursseina. Hinnat edullisia, sillä viikonloppukurssit ovat 250 - 300 mk (sis. täysihoito, majoitus, opetus, materiaali yms.) ja koko viikon kurssit 750 mk. Ota yhteyttä, sillä mukaan otetaan ilmoittautumisjärjestyksessä. Tied. Antti Karlin, Kajavakuja 6 as 21, 23520 Uki 2, puh. 922 - 24040. Pyydä lisätietoja.

HARRASTA LINTUJA - KIRJA EDULLISESTI

Viime vuonna ilmestyi Harrasta lintuja -kirja, joka on A5 -kokoinen, mustavalkokuvitettu ja 84 -sivuinen aloittelijalle tarkoitettu kirja. Kirjan kirjakauppahinta on 39 mk, mutta voit tilata sen hintaan 23 mk (sis. postikulut) maksamalla summan tilille Kirjamyynti Harrasta lintuja/Risto Saarinen, 63610 Tuuri, Alavuden Sp, tilin n:o 490210-48681.

ad. tundrahanhi

ad. metsähanhi, rotu *fabalis*

Aineisto seuraavaan Tunturilatu-lehteen on lähetettävä lokakuun 1. päivään mennessä os. Uolevi Mättö, Erkylänkatu 21 as. 4 05820 Hyvinkää 2. Puh. 914-28901 (iltaisin)

TOIMINTAMUISTIO

JÄSENMAKSUT

Jäsenmaksukarhun yhteydessä ei ole enää jäsenkorttia. Mikäli olet saanut maksukehoituksen siitä huolimatta, että olet jo maksanut jäsenmaksusi, käy mahdollisuuksiesi mukana maksupankissasi tarkistamassa, että maksun saajan tosite on toimitettu perille.

Jäsenmaksuarvonnassa palkintona olleet sukset on voittanut Erkki Hiltunen, Ukonniementie 14, Jyväskylä.

SUSIVIIKKO

15—22.4.1984 Susi-Talaksella. Vetäjänä toimii Pekka Huttunen.

LOGIN HIIHTOVIIKKO

7—14.4.1984 Susi-Kiisalla, jossa vetäjänä toimii Kalevi Kanerva.

KEVÄTKOKOUS

Tunturilatu ry:n sääntömääräinen kevätkokous pidetään 05.05.1984 alkaen klo 14.00 Helsingissä Töölöntullinkatu 8. Kokouksen jälkeen alkaa perinteinen kuvailta. Tule esittämään ja katselemaan kuvia ja filmejä.

TUNTURILUUTA 84

Tunturiluuta operaatio suoritetaan 15.08—30.09.84. Mikäli olet halukas osallistumaan siihen, ota yhteys 30.04.84 mennessä Yrjö Suuniittuun osoitteella Sammonkatu 32 E 62, 33540 Tampere 54, puh. t. 931-152 551.

ULKO-TAMMIO

Karhulan Tunturisusikerho järjestää retken Ulko-Tammioon 8—10.6.84. Sitovat ilmoittautumiset Tuula Kokkoselle puh. 952-63 526 k. tai 952-64500 t. (80 ensimmäistä sopii mukaan).

KIISAN TALKOOT

Saunarakennustalkoot järjestetään Susi-Kiisalla 21.7—12.8.84. Puutyötaitoiset talkoolaiset voivat ilmoittautua hyvissä ajoin Pekka Huttuselle osoitteella Joukontie 27, 76150 Pieksämäki 15, puh. 958-11 247.

SYYSKOKOUS JA SUSIVIHKIÄISET

TUNTURILADUN syyskokous ja susivihkiäiset pidetään 13—14.10.1984 Hausjärvellä Paukunharjun majalla, Hyvinkään lähistöllä.

Järjestelyistä vastaa Tunturikerho Kuokte.

Susianomukset tulee toimittaa Suomen Ladun toimistoon 30.9.1984 mennessä, osoitteella: Tunturilatu, Susivaliokunta, Fabianinkatu 7, 00130 Helsinki 13.